

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัย
ในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านดัวราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มุกดาหาร ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากร

- 1.1 ความหมายของการพัฒนาบุคลากร
- 1.2 ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร
- 1.3 ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร
- 1.4 แนวทางการพัฒนาบุคลากร
  - 1.4.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ
  - 1.4.2 การนิเทศภายใน

2. การวิจัยในชั้นเรียน

- 2.1 ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.2 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.3 ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.4 รูปแบบของการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.5 ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน
- 2.6 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

- 3.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 3.2 ลักษณะความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
- 3.3 กระบวนการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

4. บริบทของโรงเรียนบ้านดัวราษฎร์อุทิศ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

การพัฒนาบุคลากร

1. ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

การพัฒนาศักยภาพบุคลากร มีความหมายตรงกับคำว่า Development of Personnel นับเป็นการกิจหลักของแต่ละหน่วยงานที่ต้องดำเนินการ เพราะบุคลากรในหน่วยงานเป็นตัวจักรที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การทำงานประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การพัฒนาบุคลากรเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง ที่จะส่งผลให้องค์การเป็นที่ยอมรับของสังคม ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2544, หน้า 248-249) ได้นำเสนอไว้ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากร ช่วยทำให้ระบบและวิธีปฏิบัติงาน มีสมรรถภาพยิ่งขึ้น มีการติดต่อประสานงานที่ดียิ่งขึ้นทั้งนี้เพราะการพัฒนาบุคลากร จะช่วยเร่งรัดความสนใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร ให้มีความสำนึกรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองให้ได้ผลยิ่งขึ้น และนอกจากนี้เมื่อได้รับความรู้ จากโครงการพัฒนาบุคลากรแล้ว ก็ย่อมนำความรู้นั้นไปใช้ปฏิบัติงานต่อไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถแก้ไขข้อบกพร่องและปรับปรุงวิธีการดำเนินงานของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นคนทำให้องค์การประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในที่สุด

2. การพัฒนาบุคลากร เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความประหยัดลดความสิ้นเปลืองของวัสดุที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพราะเมื่อบุคคลได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีแล้ว ย่อมสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีความผิดพลาดในการปฏิบัติงานน้อย ซึ่งจะมีผลทำให้องค์การสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ลงได้ด้วย

3. การพัฒนาบุคลากร ช่วยลดระยะเวลาของการเรียนรู้งานให้น้อยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่เพิ่งเข้ามาทำงานใหม่หรือเข้ารับตำแหน่งใหม่ อีกทั้งยังเป็นการช่วยลดความเสียหายต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงานแบบลองผิดลองถูกอีกด้วย

4. การพัฒนาบุคลากร เป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าหน่วยต่างๆ ในการตอบคำถาม หรือให้คำแนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาของตน

กล่าวคือ ในกรณีที่บุคคลเข้าทำงานใหม่ หรือเข้ารับตำแหน่งในหน่วยงานใดๆ ก็ตาม ในระยะเริ่มแรกนั้น ย่อมมีความเข้าใจในลักษณะงานตามหน้าที่ใหม่ไม่มากนัก จึงต้องมัก สอบถาม หรือให้คำแนะนำอยู่เสมอ ดังนั้น ถ้าหากจัดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรเหล่านั้น เสียก่อน ก็ย่อมที่จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในลักษณะของงานที่จะต้องปฏิบัติแต่แรก ก็ย่อมที่จะไม่ต้องสอบถามบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา ทำให้หัวหน้าหน่วยงานนั้น ลดภาระ ในการตอบคำถาม หรือให้คำแนะนำจะได้มีเวลาปฏิบัติงานในหน้าที่ของตนอย่างเต็มที่

5. การพัฒนาบุคลากร ยังช่วยทำให้บุคคลนั้น มีโอกาสได้รับรู้ความคิด ใหม่ๆ ทำให้เป็นคนทันสมัย ต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความรู้เกี่ยวกับหลักการบริหารงานอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2547, หน้า 17) ได้ให้ ความหมาย การพัฒนาบุคลากร หมายถึงการพัฒนาให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และประชาชนทั่วไป นับเป็น ปัจจัยสำคัญในการที่จะทำให้การปฏิบัติต่างๆ ของนักเรียนได้รับความสำเร็จ ตามนโยบาย เป้าหมาย และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การพัฒนาบุคลากรใน หน่วยงาน หรือสถานศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ให้เกิดทักษะ ความชำนาญ ในการปฏิบัติหน้าที่ และทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

2. ความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร

กรมวิชาการ (2546, หน้า 51; อ้างถึงใน สุตสวาสดี จำวงศ์ลา, 2556, หน้า 16-17) นำเสนอว่าการบริหารบุคลากรในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริม ให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองภารกิจสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้าน การบริหารงานบุคคลและบุคลากรทางการศึกษา เกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการ พัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง ก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ยุพิน โถคำนาม (2555, หน้า 19) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรจะช่วยเพิ่ม ผลผลิตและลดต้นทุน การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นหนทางหนึ่งที่ใช้พัฒนาองค์กร ให้ก้าวทัน ต่อความเจริญสามารถแข่งขันกับธุรกิจอื่นได้อย่างเต็มภาคภูมิ นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อ

ตัวบุคลากรเอง เมื่อบุคลากรมีประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้นโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานก็จะมากขึ้นด้วย นอกจากนี้การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดอัตราการลาออกของคนที่มีฝีมือ เพราะการพัฒนาบุคลากรจะสร้างความผูกพันระหว่างพนักงานกับองค์กร พนักงานจะเกิดความทุ่มเทและเอาใจใส่ในการทำงานเพื่อบรรลุถึงผลสำเร็จขององค์กร

สุดสวาสดิ์ จำวงศ์ลา (2556, หน้า 19) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรมีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กร ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการเพิ่มพูนความรู้ให้บุคลากร ทำให้บุคลากรในหน่วยงานมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน มีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานเป็นการพัฒนาและเพิ่มผลผลิตในหน่วยงานก่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร

ภาสกร มั่งสวัสดิ์ (2558, หน้า 33) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากรเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของการบริหารการศึกษา มีความสำคัญและจำเป็นยิ่งต่อองค์กรเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนาหน่วยงานหรือองค์กรให้มีความก้าวหน้า นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จเพราะการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสำเร็จตามเป้าหมายต้องอาศัยความรู้ความสามารถและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง หน่วยงานนั้นย่อมจะประสบผลสำเร็จและสามารถพัฒนาบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล

จากความสำคัญของการพัฒนาบุคลากร สรุปได้ว่าการพัฒนาบุคลากรเป็นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อทุกหน่วยงาน หากบุคลากรในหน่วยงานได้รับการพัฒนาให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการทำงานและมีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่แล้ว ย่อมส่งผลให้องค์กรนั้นๆ เจริญก้าวหน้าประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร

ความมุ่งหมาย ของการพัฒนาบุคลากรมีนักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ดังนี้

สมคิด บางโม (2544, หน้า 13-15) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้ว่า การที่จะมุ่งพัฒนาบุคลากรก็คือ การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้

ความสามารถ ในการทำงานเฉพาะอย่าง อาจจำแนกวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมได้ 4 ประการเรียกย่อๆ ว่า KUSA ดังนี้

1. เพื่อเพิ่ม ความรู้ (Knowledge, K) ให้มีความรู้หลักการทฤษฎีแนวคิดในเรื่องที่อบรมเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน
2. เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ (Understand, U) เป็นลักษณะที่ดีต่อเนื่อง จากความรู้กล่าวคือเมื่อรู้ในหลักการทฤษฎีแล้วสามารถตีความแปลความขยายความ และอธิบายให้คนอื่นทราบได้รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ได้
3. เพิ่มพูนทักษะ (Skill, S) ทักษะคือความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยอัตโนมัติเช่นการใช้เครื่องมือต่างๆ แขนขั้บรถ เป็นต้น
4. เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude, A) คือ ความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดี ต่อสิ่งต่างๆ การฝึกอบรมมุ่งให้เกิดหรือเพิ่มความรู้สึกที่ดี ต่อองค์การต่อผู้บังคับบัญชาต่อเพื่อนร่วมงาน และต่องานที่มีหน้าที่รับผิดชอบ เช่นความภาคภูมิใจต่อสถาบันความสามัคคีในหมู่คณะ ความรับผิดชอบต่องานทำเอาใจใส่ต่องานความกระตือรือร้น เป็นต้น

เกตุมะณีย์ คำจันทร์ (2552, หน้า 12) ได้สรุปว่า ความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้บุคลากร สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยี ที่เปลี่ยนแปลง ช่วยเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงาน ก่อให้เกิดความรู้ความสามารถในหลายด้าน และเข้าในนโยบายและความมุ่งหมายขององค์การ ที่ตนปฏิบัติงานก่อให้เกิดการประสานงานและบุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อองค์การ

สรุปความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าความมุ่งหมายของการพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในหน่วยงาน มีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความชำนาญ สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง นำไปสู่การพัฒนาองค์กรหรือหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

4. แนวทางการพัฒนาบุคลากร

มีนักวิชาการศึกษาให้แนวทางในการพัฒนาบุคลากรไว้ ดังนี้

จิโรจน์ สารรัตน์ (2553, หน้า 192-193) กำหนดแนวทางการพัฒนาบุคลากรไว้ 3 ทางคือ

1. พัฒนากำลังคนทุกระดับอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านองค์ความรู้ และด้านทัศนคติ ค่านิยมเพื่อให้คนให้ค่อยลงแต่พัฒนาเพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น

2. พัฒนาคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานให้ทรงความรู้ (knowledge worker) มีความรู้ความชำนาญหลายด้าน
3. พัฒนาคนรุ่นเก่าให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานเพื่อให้สอดคล้องกับการปรับระบบและวิธีการทำงาน
4. การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กรนั้นไม่อาจกล่าวได้โดยเฉพาะเจาะจงว่าจะใช้วิธีใดหรือวิธีการหนึ่งเพื่อพัฒนาบุคลากรทั้งองค์กรได้ และยังไม่มีวิธีการใดโดยเฉพาะที่เป็นมาตรฐานของบุคลากรทั้งองค์กร ดังนั้นการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานหรือโรงเรียนหน่วยงาน ควรมีการวางแผนและเลือกกิจกรรมการพัฒนาให้เหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงานหรือโรงเรียน ควรมีการวางแผนและเลือกกิจกรรมการพัฒนาให้เหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงานเพื่อเป็นแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ ความสามารถให้เกิดศักยภาพสูงสุด การพัฒนาบุคลากรมีหลากหลายวิธีการ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการนิเทศภายใน

ภาสกร มั่งสวัสดิ์ (2558, หน้า 22) ได้สรุปไว้ การพัฒนาบุคลากร นั้นมีวิธีการที่หลากหลายที่จะนำมาพัฒนาบุคลากรซึ่งสามารถเลือกนำมาใช้ได้ตามบริบทของโรงเรียนของผู้ที่จะพัฒนาหรือความต้องการของหน่วยงาน เช่นการประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาต่อ การมอบหมายงาน การนิเทศภายใน โดยวิธีการพัฒนาเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน และพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เพื่อให้องค์กรเกิดการพัฒนาต่อไป

วลัยรัตน์ สุวรรณชัยรบ (2558, หน้า 28) ได้กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากร นั้นมีวิธีการที่หลากหลายที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานได้ โดยการเลือกใช้วิธีการพัฒนาบุคลากรวิธีใดนั้น จะต้องเลือกให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงโอกาส สภาพทั่วไป สถานการณ์ปัจจุบัน และความต้องการของบุคลากรและเป้าหมายของหน่วยงานหรือองค์กรเป็นหลักสำคัญ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถเพื่อให้เกิดทักษะ และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงาน จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานขององค์กรหรือหน่วยงานต่อไป

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาบุคลากรมีหลากหลายแนวทาง ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนและเลือกกิจกรรมการพัฒนาให้เหมาะสมกับองค์กรหรือหน่วยงาน

เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุดในการพัฒนาบุคลากรในองค์กร

4.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ

มีนักการศึกษาให้ความหมายของการอบรมเชิงปฏิบัติการไว้ ดังนี้

สิริญากร รักเสมอวงศ์ (2554, หน้า 24) กล่าวว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการเป็นการจัดอบรมที่เน้นให้ผู้เข้าประชุมได้ลงมือปฏิบัติจริง ในเรื่องที่เป็นหัวข้อการอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและนำประสบการณ์ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุพิน โถคำนาม (2555, หน้า 26) สรุปไว้ว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการฝึกอบรมกลุ่ม (ประมาณ 10-25) คน จากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าต่อไป ผลจากการฝึกปฏิบัติหรือสร้างผลผลิตขึ้นมา รวมทั้งเพื่อแก้ปัญหาขยายความรู้ด้วยการศึกษาวิจัย

ลิตาวรรณ เชื้อคมตา (2555, หน้า 21) สรุปไว้ว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การประชุมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่เข้าร่วมประชุมมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน หรือลงมือด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มพูนความรู้หรือพัฒนาทักษะ โดยมีผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์เป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ

วัลย์รัตน์ สุวรรณชัยรบ (2558, หน้า 30) สรุปไว้ว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการจากกลุ่มผู้ชำนาญการหรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ เพื่อให้เข้ากับการอบรมได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ก้าวหน้าต่อไป จากผลของการฝึกปฏิบัติหรือการสร้างผลผลิตขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาหรือขยายความรู้ด้วยการศึกษาวิจัย

จากคำนิยามข้างต้นพอสรุปได้ว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการ หมายถึง การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานหรือองค์กร ให้มีโอกาสการได้รับความรู้คู่กับการฝึกทักษะและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อพูนความรู้ ความชำนาญ มีทักษะกระบวนการทำงานจากผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้นๆ ผู้เข้ารับการอบรมได้รับประสบการณ์ตรงมากที่สุด

4.1.1 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการทำงาน

เฉพาะอย่าง ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม 4 ประการ เรียกว่า KUSA ดังนี้ (สมคิด บางโม, 2551, หน้า14)

4.1.1.1 เพื่อเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ให้รู้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีในเรื่องที่อบรมเพื่อนำไปใช้ในการทำงาน

4.1.1.2 เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ (Understanding) เป็นลักษณะที่ต่อเนื่องจากความรู้ เมื่อรู้ในหลักการและทฤษฎีแล้ว สามารถตีความแปลความ ขยายความ และอธิบายให้คนอื่นทราบได้รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

4.1.1.3 เพื่อเพิ่มพูนทักษะ (Skill) ทักษะคือความชำนาญในการ ปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งได้โดยอัตโนมัติเช่น การใช้เครื่องมือต่างๆ การชี้จักรยาน การขับรถ การทำอาหาร เป็นต้น

4.1.1.4 เพื่อเปลี่ยนแปลงเจตคติ (Attitude) เจตคติหรือทัศนคติ คือความรู้สึกที่ดีหรือไม่ดีต่อสิ่งต่างๆ การฝึกอบรมมุ่งให้เกิดหรือเพิ่มความรู้สึกที่ดีให้ องค์การ ต่องานที่รับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาต่อผู้ร่วมงาน เช่น ความกระตือรือร้นในการทำงาน ความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม คือ เพื่อเพิ่มพูน ความรู้ ความเข้าใจให้กับผู้เข้ารับการอบรม ให้สามารถนำทักษะไปประยุกต์ใช้ และมีเจตคติที่ดีมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

4.1.2 ความสำคัญของการฝึกอบรม

ทุกหน่วยงานต้องการบุคลากรที่กระตือรือร้นทำงานดีมีคุณภาพ ซึ่งคนที่จะมีคุณสมบัติเช่นนี้ได้จะต้องผ่านการสะสมประสบการณ์หรือผ่านการฝึกอบรมใน รูปแบบต่างๆ สมคิด บางโม (2551, หน้า 15) กล่าวว่าความสำคัญของการฝึกอบรมมีดังนี้

4.1.2.1 การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยป้องกันปัญหาตามปกติ เมื่อองค์การรับบุคลากรใหม่จำเป็นต้องฝึกอบรมให้รู้วิธีทำงานขององค์การแม้จะมี ประสบการณ์จากที่อื่นมาแล้วก็ตาม เพราะสภาพการทำงานของแต่ละแห่งย่อม แตกต่างกัน

4.1.2.2 การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีช่วยแก้ปัญหา เมื่อบุคลากร ทำงานมาเป็นเวลานานจะทำให้เฉื่อยชาเบื่อหน่าย ไม่กระตือรือร้น การฝึกอบรมจะช่วย กระตุ้นให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4.1.2.3 การฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างวิทยาการที่ทันสมัยให้แก่บุคลากรในปัจจุบันวิทยาการเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็วมากการฝึกอบรมจึงมีบทบาทเข้ามาช่วยให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

4.1.2.4 การฝึกอบรมช่วยให้องค์การเข้มแข็ง เจริญเติบโต และช่วยให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น เพราะในปัจจุบันมีสภาพการแข่งขันระหว่างองค์การรุนแรงมาก

4.1.2.5 การฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรได้เรียนรู้เพิ่มเติม โดยไม่ต้องเสียเวลาการทำงานปกติมากเกินไป เนื่องจากเป็นการจัดในช่วงเวลาที่สั้นอาจจัดนอกเวลาการทำงานตามปกติหรือในวันหยุดสุดสัปดาห์

สรุปว่า การฝึกอบรมเป็นการพัฒนาบุคลากรที่สำคัญมาก เพราะจะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงาน มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยีที่สมัยใหม่ ช่วยให้องค์การเข้มแข็งและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.1.3 ขั้นตอนในการฝึกอบรม

จากประสบการณ์การทำงานด้านการฝึกอบรมมาเป็นเวลานาน สมคิด บางโม (2551, หน้า 19-21) และ ชูชัย สมิทธิโกโร (2554, หน้า 29-34) เห็นว่า ขั้นตอนการฝึกอบรมที่มีความกระชับและสามารถนำไปใช้ได้ง่าย มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ หรือการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม การวิเคราะห์ความต้องการ หรือการหาความจำเป็นในการฝึกอบรมเป็นขั้นตอนแรกของการจัดการอบรม ก่อนที่จะมีการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม เพราะการวิเคราะห์ดังกล่าว จะช่วยให้ทราบข้อมูลที่เป็นสำหรับการออกแบบและพัฒนาโครงการฝึกอบรม เพื่อให้การฝึกอบรมสอดคล้องกับความต้องการ และปัญหาขององค์การ และเกิดประโยชน์สูงสุด เมื่อทราบความต้องการในการฝึกอบรมแล้ว จึงเตรียมการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการ หรือความจำเป็นจากขั้นตอนแรก เป็นเสมือนเข็มทิศสำหรับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรต่อไป และยังเป็นสิ่งกำหนดแนวทางการประเมินผลอีกด้วย วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมที่ดี ควรเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objective) ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมที่แสดงออกมาและสามารถวัดได้

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม

หลักสูตรในการฝึกอบรมย่อมแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม ในการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมนั้น ควรตั้งคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา หัวหน้าพนักงาน และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงร่วมกันร่างหลักสูตรก่อนที่จะพัฒนาให้เป็นหลักสูตรที่สมบูรณ์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การออกแบบโครงการฝึกอบรม

การออกแบบโครงการฝึกอบรมนั้นควรมีความละเอียดอ่อน ต้องอาศัยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ผู้ดำเนินการฝึกอบรมหรือวิทยากรจะต้องรู้ว่า จะดำเนินการฝึกอบรมแบบใด จึงจะช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การออกแบบโครงการฝึกอบรมจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยต่างๆ มากมายไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา หัวข้อวิชา เทคนิค วิธีการฝึกอบรม การเลือกสื่อ การสร้างเกณฑ์การวัด และประเมินผล วิทยของผู้เข้าอบรม และเวลาสำหรับการฝึกอบรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 การดำเนินการฝึกอบรม

การดำเนินการฝึกอบรมจะต้องบริหารโครงการเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะเตรียมการ คือการเตรียมการก่อนฝึกอบรม เช่น การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรม การประสานงานกับวิทยากร การเตรียมสื่อ การเตรียมสถานที่ให้พร้อม เป็นต้น

ระยะฝึกอบรม คือตั้งแต่วันแรกของการฝึกอบรมจนถึงวันสิ้นสุด การฝึกอบรมในระหว่างนี้อาจมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เกิดขึ้นได้ ดังนั้นจึงควรมีการตระเตรียมการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าไว้ด้วย

ระยะหลังการฝึกอบรม จะต้องมีการประเมินผลการส่งหนังสือขอบคุณ การจัดทำรายงานโครงการฝึกอบรม เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 6 การประเมินผลการฝึกอบรม

การประเมินผลการฝึกอบรมเป็นการวัดและประเมินว่าการฝึกอบรมเป็นไปตามที่กำหนดไว้และบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างอาจประเมินเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมทันที หรือประเมินติดตามผลเมื่อผู้เข้ารับการฝึกอบรมกลับไปปฏิบัติงานแล้ว กระบวนการของการประเมินผลมี 2 ชนิดคือ

การสร้างเกณฑ์สำหรับการประเมิน และการวัดผลโดยใช้วิธีการทดลอง หรือวิธีการที่ไม่ใช่ การทดลองก็ได้

ผลของการประเมินเป็นเสมือนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ให้กับผู้ดำเนินการฝึกอบรม การฝึกอบรมที่ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องให้ประโยชน์และคุณค่าตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หากผลที่ได้รับไม่ตรงหรือต่ำกว่าความคาดหวังที่กำหนดไว้ผู้ดำเนินการฝึกอบรมจะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้ประกอบการวิเคราะห์และวางแผนเพื่อปรับปรุงการฝึกอบรมในครั้งต่อไปให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการฝึกอบรม มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1)

การวิเคราะห์ความต้องการหรือการหาความจำเป็นในการฝึกอบรม 2) การกำหนด วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม 3) การสร้างหลักสูตรการฝึกอบรม 4) การออกแบบ โครงการฝึกอบรม 5) การดำเนินการฝึกอบรม และ 6) การประเมินผลการฝึกอบรม

4.1.4 ลักษณะของหลักสูตรฝึกอบรมที่ดี

สมชาย สังข์สี (2550, หน้า 115-116) กล่าวถึงลักษณะของการ ฝึกอบรมที่ดีไว้ดังนี้

4.1.4.1 เป็นกระบวนการเรียนการสอนแบบ 2 ทาง (Two Process) คือผู้เรียนและผู้สอนต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกันจึงจะทำให้การเรียนรู้มีผลในทาง ปฏิบัติ

4.1.4.2 การอบรมที่ได้ผลต้องกระทำกับกลุ่มเป้าหมายที่ ต้องการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างแท้จริงดังนั้นจึงต้องหาข้อมูลของผู้เข้ารับการอบรม เสียก่อน

4.1.4.3 จำนวนผู้เข้ารับการอบรมต้องมีจำนวนพอเหมาะ กับ สถานที่วัสดุอุปกรณ์ที่มีอยู่จำนวนที่น้อยเกินไปจะทำให้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ส่วนจำนวน ที่มากเกินไปการอบรมมักไม่ได้ผลในการปฏิบัติ

4.1.4.4 หลักสูตรอบรมต้องมีความกระชับเฉพาะเรื่องมีเนื้อหา ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

4.1.4.5 วิทยากรที่ให้ความรู้ในการอบรมต้องมีความรู้ความ ชำนาญและมีประสบการณ์อย่างแท้จริงมีความเข้าใจในจิตวิทยาการเรียนรู้ของ กลุ่มเป้าหมายได้เป็นอย่างดีสามารถสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนทั้งมีเทคนิควิธีการ ที่ทำให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจชัดเจนกระตือรือร้นและให้ความสนใจ

4.1.4.6 มีบรรยากาศและการจูงใจที่จะส่งเสริมให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดการเรียนรู้ตื่นตัวกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมการอบรม

4.1.4.7 สถานที่และเทคโนโลยีทางการศึกษาตลอดจนสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเช่นแสงสว่างอุณหภูมิการจัดที่นั่งสื่อ อุปกรณ์เสียงรบกวนถ้าสามารถจัดให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้จะส่งเสริมให้การอบรมบรรลุผลตามจุดประสงค์

4.1.4.8 ปัจจัยอื่นๆ ต้องมีความพร้อมเช่นทรัพยากรงบประมาณการประสานงานเวลาเป็นต้น

4.1.4.9 มีการติดตามประเมินผลการอบรมเสมอเพื่อเรียนรู้และสามารถปรับปรุงข้อบกพร่องของหลักสูตรอบรมได้

4.1.4.10 ผู้บริหารองค์กรจะต้องมีความรู้และทักษะในการพัฒนาและจัดการโครงการอบรมเพื่อให้บรรยากาศภายในองค์กรมีลักษณะส่งเสริมและสนับสนุนยอมรับและเห็นความสำคัญของการอบรม

สรุปได้ว่า หลักสูตรการอบรมที่ดีควรเป็นหลักสูตรที่สามารถพัฒนาให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ ความเข้าใจความสามารถมีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

4.1.5 เทคนิควิธีการฝึกอบรม

เทคนิคการฝึกอบรมเป็นเครื่องมือนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ หากผู้จัดการฝึกอบรมหรือวิทยากรเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสมก็จะทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ถูกต้องมีทักษะเกิดความชำนาญในเรื่องที่ฝึกอบรมจนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ๆ

4.1.5.1 ประเภทของเทคนิคการฝึกอบรม

สมคิด บางโม (2551, หน้า 85-94) ได้แบ่งประเภทของเทคนิคการฝึกอบรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ดังนี้

1) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ผู้วิจัยขอแนะนำเสนอเฉพาะเทคนิคที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมผู้นำนักเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังนี้

1.1) การบรรยาย (Lecture) เป็นการบรรยายตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมายอาจใช้สื่อหรือสื่อดิจิทัลประเภทต่างๆ ประกอบการบรรยาย เช่น ไมโครโฟน ซีดี ดีวีดี รูปภาพ โปรแกรมเพาเวอร์พ้อยท์ เป็นต้น และเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ซักถามในตอนท้ายข้อดีคือได้เนื้อหาวิชาตามหัวข้อที่กำหนดครบถ้วน การเสนอเนื้อหาเป็นไปตามลำดับ ผู้เข้ารับการอบรมมีโอกาสซักถาม ได้เนื้อหาวิชามากในเวลาที่จำกัด สามารถใช้กับการฝึกอบรมที่มีผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก หากวิทยากรเตรียมการมาดีและมีสื่อประกอบการบรรยายจะทำให้ได้รับความสนใจมาก ข้อจำกัดคือเป็นการสื่อสารทางเดียวผู้ฟังอาจเบื่อหน่าย วิทยากรต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาและมีความสามารถในการบรรยายเป็นอย่างดี

1.2) การสาธิต (Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้เห็นการปฏิบัติจริง แล้วเกิดความเข้าใจถึงกรรมวิธี วิธีการ และขั้นตอนของการปฏิบัติงาน สามารถปฏิบัติตามได้หลังจากดูการสาธิตแล้ว เหมาะสำหรับการฝึกทักษะที่เป็นขั้นตอนและมีการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการปฏิบัติ โดยมีการบรรยายประกอบการสาธิต มีข้อดีคือเกิดความรู้ ความเข้าใจ ได้ง่ายและเร็วขึ้น มีความน่าเชื่อถือสูง เพิ่มพูนทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดี ไม่เบื่อหน่าย ได้ทดลองปฏิบัติ เป็นการนำเสนอความรู้ในรูปแบบที่เป็นรูปธรรม ผู้เข้ารับการอบรมได้ใช้ประสาทสัมผัสหลายทาง ข้อจำกัดคือต้องใช้เวลาในการเตรียมการมาก และวิทยากรต้องมีความชำนาญจริงๆ มักใช้ร่วมกับเทคนิคอื่นๆ เช่นการบรรยาย การปฏิบัติการทดลองเหมาะสำหรับการฝึกอบรมกลุ่มเล็กๆ

2) เทคนิคการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ มีดังต่อไปนี้

2.1) การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นการประชุมกลุ่มเล็กไม่เกิน 15 คน ซึ่งเปิดโอกาสให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งอย่างเสรี โดยไม่คำนึงว่าความคิดนั้นจะถูกหรือผิด ความคิดหรือข้อเสนอแนะทุกอย่างจะถูกจดบันทึกไว้ แล้วจึงวิเคราะห์หรือประเมินค่าของความคิด เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปในเรื่องนั้นๆ เวลาที่ใช้ในการแสดงความคิดเห็นไม่เกิน 15 นาที และเวลารวมทั้งสรุปไม่ควรเกิน 1 ชั่วโมงครึ่ง หัวข้อเรื่องที่น่ามาระดมสมองควรเป็นเรื่องเดียวข้อดีคือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมมากได้ช่วยกันคิดช่วยกันเสนอ บรรยายภาคเป็นกันเอง ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ สามารถแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ ข้อจำกัดคือ ได้ความคิดเห็นจำนวนมากแต่

อาจมีคุณค่าน้อยและต้องจำกัดกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้ทุกคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น

2.2) การใช้กิจกรรมนันทนาการ (Recreational Activity) เป็นการให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ร่วมกันทำกิจกรรม เช่น การเล่นเกมสั้นๆ การปรบมือเป็นจังหวะการร้องเพลงประกอบท่าทาง เป็นต้น โดยเน้นการทำกิจกรรมเป็นกลุ่มเพื่อมุ่งเปลี่ยนทัศนคติ และสร้างความสัมพันธ์ตลอดจนสร้างความสนุกสนานระหว่างการฝึกอบรม ทั้งนี้ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20-40 นาที ข้อดีคือ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วมทุกคนบรรยากาศสนุกสนานรื่นเริง ข้อจำกัดคือใช้ได้กับบางสถานการณ์ บางหัวข้อวิชาเท่านั้นส่วนใหญ่มักจะใช้สลับกับการบรรยายและวิทยากรต้องมีทักษะในการนำกลุ่ม

2.3) การใช้ฐานกิจกรรม เป็นกิจกรรมที่ประยุกต์มาจากกิจกรรมวอล์คแรลลี่ แต่ไม่ได้แข่งขันกันจริงๆ เพียงแต่ใช้สถานที่ที่กว้างขวาง พอที่จะจัดฐานกิจกรรมได้หลายๆ ฐาน หรือใช้ห้องเรียนเป็นสถานที่จัดกิจกรรมแต่ละฐานก็ได้ ดำเนินการโดยแบ่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นกลุ่ม จัดวิทยากรประจำฐานไว้ฐานละ 1-2 คน กำหนดเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน จัดกิจกรรมให้ปฏิบัติโดยมุ่งให้เกิดความรู้ทักษะ และเจตคติ ตามความมุ่งหมายของการฝึกอบรมนั้นๆ โดยให้เริ่มทำกิจกรรมพร้อมกันทุกกลุ่ม และหมุนเวียนกันไปจนครบทุกฐาน แล้วประเมินและสรุปผลการทำกิจกรรม ข้อดีคือผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทุกคน บรรยากาศสนุกสนาน ทำท่าย ไม่น่าเบื่อ เป็นการฝึกอบรมภาคสนาม ข้อจำกัดคือ ต้องใช้สถานที่ที่กว้างขวางใช้วิทยากรหลายคนและใช้เวลาในการเตรียมการมาก

2.4) การฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นกิจกรรมการฝึกอบรมที่ให้ประสบการณ์ตรงกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยการให้ลงมือฝึกฝนหรือปฏิบัติจริงหลังจากฟังบรรยาย ดูการสาธิต หรือทดลอง แล้วช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทฤษฎีจากการฝึกปฏิบัติมากขึ้น และเกิดทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ

4.1.5.2 ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับเทคนิคการฝึกอบรม
ควรมีดังนี้

1) ผู้รับผิดชอบจัดการฝึกอบรมพึงระลึกไว้เสมอว่าเทคนิคการฝึกอบรม เป็นเพียงเครื่องมือที่จะทำให้ผู้เข้าอบรม เกิดความรู้ความเข้าใจทัศนคติ และทักษะเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาที่อบรมเท่านั้น

2) เทคนิคการฝึกอบรม เกือบทุกเทคนิคมีข้อดี

หรือจุดเด่น อยู่ในตัวของมันเอง หากผู้ดำเนินการฝึกอบรมหรือวิทยากรสามารถเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวิชา และกลุ่มผู้เข้ารับการฝึกอบรมย่อมจะเกิดประโยชน์ทั้งสิ้น หากมีปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นในการใช้เทคนิคใด ไม่ใช่เพราะเทคนิคไม่ดี แต่อาจเกิดจากการใช้เทคนิคไม่เป็นหรือเลือกใช้เทคนิคไม่ถูกต้องเหมาะสม

3) ในการฝึกอบรมแต่ละโครงการ หรือแต่ละวิชานั้น

วิทยากร อาจเลือกใช้เทคนิคฝึกอบรมหลายๆ เทคนิคประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นแบบวิทยากร หรือกลุ่มผู้เข้าอบรมเป็นศูนย์กลางก็ตาม หากคิดว่าจะทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น

4.1.6 หลักการเลือกเทคนิค/กิจกรรมในการฝึกอบรม

การเลือกเทคนิค/กิจกรรมที่เหมาะสมในการฝึกอบรม เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งวิทยากรสามารถเลือกใช้ตามความเหมาะสม ดังนี้ (สมคิด บางโม, 2551, หน้า 99-100)

4.1.6.1 ความเหมาะสม ต้องเหมาะสมกับเพศและวัย ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม และเหมาะสมกับสถานที่หากสถานที่ในการฝึกอบรมมีจำกัดจนไม่อาจจะจัดให้เป็นอย่างอื่นได้ นอกจากแบบห้องเรียน ควรใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบวิทยากรเป็นศูนย์กลาง แต่ถ้าหากสามารถจัดแบ่งเป็นกลุ่มได้ หรือจัดให้ทุกคนมองเห็นหน้ากันได้ ควรใช้เทคนิคการฝึกอบรมแบบกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

4.1.6.2 จุดประสงค์ ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ทักษะ และทัศนคติ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

4.1.6.3 เวลา หากระยะเวลาในการฝึกอบรมมีน้อย ควรจะใช้เทคนิค การฝึกอบรมแบบวิทยากรเป็นศูนย์กลาง หากมีระยะเวลามากควรจะใช้เทคนิคแบบกลุ่มเป็นศูนย์กลาง

4.1.6.4 ความน่าสนใจ เป็นกิจกรรมหรือเทคนิคที่น่าสนใจ สนุกสนาน และมีสภาพการแข่งขัน

สรุปได้ว่า เทคนิคการฝึกอบรมแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ การฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และการฝึกอบรมโดยใช้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เทคนิคการฝึกอบรมแต่ละประเภทต่างก็มี จุดเด่น จุดด้อย ดังนั้นผู้จัดการฝึกอบรม หรือวิทยากรควรเลือกใช้ให้เหมาะสม กับจุดมุ่งหมายของการฝึกอบรม และต้องคำนึงถึง วัน เวลา สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ จำนวน และวัยของผู้เข้ารับการฝึกอบรมอีกด้วย

4.2 การนิเทศภายใน

4.2.1 ความหมายของการนิเทศภายใน

การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ ซึ่งได้มีหน่วยงานทางการศึกษาและนักวิชาการให้ความหมาย การนิเทศ ดังนี้

ธีระวรรณ เฉลิมวัฒน์ (2557, หน้า 40) สรุปว่า การนิเทศภายในหมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อปรับปรุง และพัฒนาประสิทธิภาพประสิทธิผล การปฏิบัติงานและส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้นบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

พินยา ปราณี (2558, หน้า 33) กล่าวว่า การนิเทศภายในหมายถึง การชี้แนะ แนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน ระหว่างผู้บริหารและครูในโรงเรียนหรือระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน โดยยึดหลักประชาธิปไตย การปรับปรุง การนำ การอำนวยความสะดวก และการประสานงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพภาพในการจัดการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

สุทธิพงษ์ เวียงพรหมมา (2559, หน้า 33) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตร และมาตรฐานการศึกษา โดยอาศัยหลักการการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

จากความหมายของการนิเทศภายในที่กล่าวมา สรุปได้ว่าการนิเทศภายในนั้น เป็นการร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารและครู ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญผู้นิเทศจะช่วยชี้แนะ ช่วยเหลือปรับปรุง ซึ่งผู้รับการนิเทศจะสามารถพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อไป

4.2.1 ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศใน

นักการศึกษาและนักวิชาการ ได้กล่าวถึง ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศภายในไว้ ดังนี้ ความหมายของการนิเทศ ตามรูปศัพท์พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของ“การนิเทศ”ว่า การชี้แจง การแสดง การจำแนก

กรองทอง จิรเดชากุล (2550, หน้า 4) สรุปได้ว่า การนิเทศ
ภายใน โรงเรียนมีความสำคัญ คือ

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษา ให้ได้มาตรฐาน
ใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่พอกับความต้องการของครู
และสถานศึกษา
3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ ความสามารถ
มีความคุ้นเคย และใกล้ชิดปัญหามากที่สุด
4. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถ
ปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2553, หน้า 1; อ้างถึงใน วลัยรัตน์
สุวรรณชัยรบ, 2558, หน้า 42) อธิบายถึงความสำคัญของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะว่า
เป็นกระบวนการหนึ่ง ที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมี
คุณภาพ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ศึกษานิเทศก์ รวมทั้งเครือข่ายการนิเทศ ที่เข้ามามีส่วน
ร่วมในการนิเทศการศึกษา การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู
และผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐาน
ตลอดจนสามารถเสริมสร้าง การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
ให้เข้มแข็ง การนำเทคนิคการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) มาใช้ในการนิเทศการศึกษา
จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2554, หน้า 2) ให้ความจำเป็นของการนิเทศภายใน
ดังนี้

1. พัฒนาคนเป็นการ ให้คำแนะนำช่วยเหลือ เมื่อนิเทศแล้ว
บุคลากรภายในโรงเรียนได้รับความรู้และความสามารถในการปฏิบัติงาน
2. พัฒนาเป็นการสร้างสรรค์ วิธีการทำงานของบุคลากร
ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ประสานสัมพันธ์ เป็นการร่วมมือ สร้างความเข้าใจในการ
ทำงานร่วมกัน

4. สร้างขวัญและกำลังใจ เป็นการสร้างความมั่นใจ

ความสบายใจและมีกำลังใจในการทำงาน

วัลย์รัตน์ สุวรรณชัยรบ (2558, หน้า 33) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ ระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา โดยอาศัยหลักการการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

อภิสิทธิ์ ศิริพันธ์ (2558, หน้า 29) สรุปว่า ความสำคัญของการนิเทศภายใน เป็นกระบวนการปฏิบัติงานของบุคลากรทั้งสามฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ ความสำคัญในการช่วยเหลือผู้รับการนิเทศหรือบุคลากร ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

สุทธิพงษ์ เวียงพรหมมา (2559, หน้า 33) กล่าวว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบระหว่างผู้นิเทศ กับผู้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนางานด้านการจัดการเรียนการสอน ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา โดยอาศัยหลักการการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศภายใน คือ กระบวนการที่ผู้นิเทศ ช่วยเหลือ ให้คำชี้แนะ ให้ผู้รับการนิเทศ อาศัยหลักการการเรียนรู้ร่วมกัน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 หลักการการนิเทศภายใน

สำหรับหลักการนิเทศภายในนั้น ได้มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมาย ไว้ดังนี้

กรองทอง จิตรเดชากุล (2550, หน้า 5) กล่าวว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1. การดำเนินการนิเทศ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

3. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาครูและนักเรียน

ปรวัตร แก้วฝ้าย (2551, หน้า 34) ได้กล่าวถึง หลักการนิเทศรวมทั้งนิเทศภายใน หากนำหลักการนิเทศดั้งเดิมมาผสมผสาน กับแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครู และระดับคุณภาพครู ผู้บริหาร หลักการนิเทศยุคใหม่ควรมีหลักการดังนี้

1. กิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีขวัญกำลังใจ และมีความสามารถในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียนและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอยู่เสมอ

2. เป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและรองรับด้วยข้อมูลสารสนเทศ

3. เป็นกิจกรรมที่อยู่ในบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจ อันดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

4. เป็นกิจกรรมที่เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้รับการนิเทศ

5. เป็นกิจกรรมที่ดึงศักยภาพของผู้รับการนิเทศมาใช้ และให้การยกย่อง

6. เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้รับการนิเทศ พัฒนาตัวเองให้อยู่ในระดับมาตรฐานวิชาชีพ หรือระดับคุณภาพครูสภาให้สูงขึ้นและรักษาไว้

จะเห็นได้ว่าการนิเทศภายใน จะอาศัยหลักการปฏิบัติงานตามหลักวิทยาศาสตร์ และวิถีประชาธิปไตยเพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันของผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อสามารถนำสิ่งที่ได้รับการนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

สรุปหลักการนิเทศภายใน คือ แนวปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องนำไปใช้ขณะทำการนิเทศครู ซึ่งในการนิเทศนั้นต้องยึด หลักการ ทฤษฎี การมีส่วนร่วม และวิถี

ประชาธิปไตย เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันของ ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศ กับผู้รับการนิเทศเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4.2.3 ขั้นตอนและกระบวนการนิเทศใน

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2550, หน้า 146-148; อ้างถึงใน ชัยโย โททุมพล, 2553 หน้า 25) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศภายในสถานศึกษาว่าการนิเทศจะประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อร่วมกันทำงานให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ร่วมกัน โดยใช้เทคนิควิธีที่เหมาะสม ขั้นตอนในการบริหารงานนิเทศ จึงมีความสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปโดยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพว่ามี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการในการนิเทศเป็นขั้นตอนพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ก่อนที่ผู้นิเทศจะทำการนิเทศ ผู้นิเทศจะต้องทราบสภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ

สภาพปัจจุบันเป็นสภาพที่เป็นจริง และกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนความต้องการ หมายถึง เป็นจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดอย่างไรก็ตาม การกำหนดสภาพที่ต้องการและคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นนั้นควรจะต้องคำนึงนโยบายของสถานศึกษาในด้านการนิเทศ ปัญหาปัจจุบันที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาข้อมูล ที่ได้จากสภาพปัจจุบัน หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ทั้งทรัพยากรบุคคลและวัสดุผลการสำรวจความคิดเห็นที่มีต่อสภาพปัญหาและความต้องการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนและการจัดทำโครงการนิเทศการวางแผนตามลักษณะงานนิเทศภายใน หมายถึง วิธีการที่อาศัยหลักการและเหตุผลข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาความต้องการของสถานศึกษาว่ามีความต้องการนิเทศในด้านใด และนำมาจัดทำแผนและโครงการต่อไป

การจัดทำแผนและโครงการ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการจัดทำรายละเอียดของแผน ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ให้เฉพาะมากขึ้น และกำหนดเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น คือแจกแจงกิจกรรมการนิเทศที่จะทำโครงการนั้น กำหนดแผนงานนิเทศรวมถึงการกำหนดหน่วยการปฏิบัติ ค่าใช้จ่าย เวลาและสถานที่จัดทำงบประมาณโครงการการขออนุมัติและดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานนิเทศ เป็นการนำแผนงานหรือโครงการไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้ความต้องการหรือเป้าหมายที่วางไว้ มีดังนี้

1. การให้ความรู้ในงานที่ปฏิบัติ เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะต้องดำเนินการว่าจะต้องอาศัย ความรู้ ความสามารถอย่างไร จะมีขั้นตอนในการดำเนินการอย่างไร และจะทำอย่างไรจึงจะให้ผลงานออกมาอย่างมีคุณภาพ

2. ประสิทธิภาพทางอ้อม คือ ครูอาจนำผลการวิจัยที่ได้ไปเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เพื่อใช้ในการเลื่อนขั้นหรือวิทยฐานะ ทำให้โรงเรียนหรือสถานศึกษา เกิดสังคมการเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู ผู้บริหารสถานศึกษา กับผู้ใต้บังคับบัญชา และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่เน้นให้ครูผู้สอนต้องทำการวิจัยทำให้วงการศึกษาไทยเป็นรูปธรรมมากขึ้น

สุภากร ราชกรกิจ และคณะ (2550, หน้า 70-71) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนว่า เป็นขั้นตอนการนิเทศการศึกษา ที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมี 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการสภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่คาดหวังหรือ เป้าหมาย ความต้องการ หมายถึง ความคาดหวังที่จะพัฒนางานให้ดีขึ้น ในขณะที่งานนั้นมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับที่ไม่เป็นปัญหา การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพต่างๆ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกชั้น ด้านอัตราการเข้าชั้นทุกชั้น ด้านภาวะสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ด้านคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ
- 2) สสำรวจและประเมินความต้องการของครู
- 3) จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ
- 4) วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาและจัดลำดับความสำคัญ

ของสาเหตุ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และการดำเนินการตามความต้องการ

ขั้นที่ 2 การวางแผน หมายถึง การนำข้อมูลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา สาเหตุ ของปัญหาและความต้องการ มากำหนดกิจกรรมและแนวทางการปฏิบัติงานนิเทศ การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนที่นำเอาทางเลือกที่จะดำเนินการมาร่วมกันกำหนดรายละเอียด กิจกรรมและจัดลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเขียนเป็นโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ในการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หรือผู้นิเทศจะต้องนำ หลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ และเครื่องมือ นิเทศ ไปใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และบุคลากรผู้รับการนิเทศ เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารและผู้นิเทศควรดำเนินการดังนี้

1) เตรียมความพร้อมก่อนการนิเทศ ควรจัดให้มีการประชุม คณะปฏิบัติงาน เพื่อซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับ วิธีการ กิจกรรม สื่อ เครื่องมือ การบันทึกผล การประเมินผล และการสรุปผลการนิเทศ

2) ปฏิบัติการนิเทศ คือ ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายใน ผู้นิเทศไม่ควรละเลยเกี่ยวกับการเสริมแรงให้กำลังใจให้รับทราบ ปัญหาความต้องการของผู้รับการนิเทศ นำปัญหาและความต้องการนั้นมาพิจารณาหาทางช่วยเหลือสนับสนุน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้มีหน้าที่ดำเนินการประเมินผล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะผู้นิเทศ การประเมินผลมีขอบข่ายกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้

- 1) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
- 2) ประเมินความคิดเห็นเพื่อทราบความพึงพอใจของผู้รับการนิเทศ
- 3) ประเมินกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4) สรุปรวมผลการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงานในโอกาสถัดไป

ขั้นตอนและกระบวนการนิเทศภายในนั้น สรุปได้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องมีการวางแผนการปฏิบัติการนิเทศและการประเมินผลที่ชัดเจน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.3 การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)

การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการช่วยเหลือ ให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพ การดำเนินการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครู ให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ และได้มาตรฐาน ตลอดจนสามารถเสริมสร้างการพัฒนาคุณภาพประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง การนำเทคนิคการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) มาใช้ในการนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีการหนึ่ง ที่จะช่วยในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 1)

4.3.1 ความหมายของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

อัญชลี ธรรมะวิธิกุล (2552, หน้า 1) กล่าวว่า การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เป็นการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา และเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการนิเทศแบบให้คำชี้แนะเป็นเทคนิคหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับครู อันจะเป็นตัวจักรสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ โดยมุ่งเน้นให้ครูมีความสามารถ มีผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น และสถานศึกษาที่มีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553, หน้า 1) ได้ให้ความหมายของการนิเทศแบบให้คำชี้แนะไว้ว่า การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เป็นวิธีการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานหรือการช่วยให้สามารถนำ ความรู้ ความเข้าใจ ที่มีอยู่แล้วหรือได้รับการอบรม มาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การให้คำชี้แนะมีลักษณะเป็นกระบวนการ มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการคือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนาความรู้ ทักษะ หรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงานที่ต้องอยู่บนหลักการของการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-Construction) โดยยึดหลักว่าไม่มีใครรู้มากกว่าใคร จึงต้องเรียนรู้ไปพร้อมกันเพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เป็นวิธีการช่วยให้ครูนำความรู้ที่มีอยู่ใน หรือความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปฏิบัติให้เกิดผลต่อการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.3.2 ขั้นตอนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ

ขั้นตอนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching) เพื่อเพิ่มศักยภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนรู้และยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น มีขั้นตอนหลักสำคัญอยู่ 3 ขั้นตอนดังนี้คือ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, หน้า 2-6; อ้างถึงใน สุทธิพงษ์ เวียงพรهما, 2559, 42-43)

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการก่อนการให้คำชี้แนะ

การเตรียมการก่อนการให้คำชี้แนะเป็นการเตรียมองค์ความรู้ในการนำไปใช้ในการชี้แนะโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศจะคอยแนะนำให้คำปรึกษาช่วยเหลือ ให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้ชี้แนะจะเสนอแนะแล้วต้องให้ครูได้วิเคราะห์ตนเอง ให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพในสภาวะแวดล้อมต่างๆ และสามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้หมดไป การให้คำชี้แนะ จะช่วยให้ครูสามารถสะท้อนภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ตระหนักว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้น จะต้องใช้วิธีการจัดการเรียนรู้อย่างไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ขณะเดียวกันผู้ให้คำชี้แนะจะให้ข้อมูล ความรู้ที่จำเป็น ซึ่งครูยังขาดอยู่ ดังนั้น การให้คำชี้แนะที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงขึ้นอยู่กับทักษะของผู้นิเทศ และความสามารถในการรับการนิเทศ (Receptiveness) ของครูเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบแวดล้อมหลายประการด้วยกัน ผู้ชี้แนะควรจะต้องเป็นผู้รักการอ่าน รักการแสวงหาความรู้ และจะต้องมีการชวนขวายหาข้อมูลความรู้ใหม่อยู่ตลอดเวลา

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการให้คำชี้แนะ

ขั้นตอนการดำเนินงานให้คำชี้แนะ เป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้ชี้แนะช่วยให้ครูนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ หรือที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จตามศักยภาพ หรือความสามารถของครูแต่ละคน เป็นการพัฒนากลุ่มครูจำนวนน้อยหรือรายบุคคลอย่างเข้มข้น ทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด เช่น การสังเกตการสอนในชั้นเรียน พิจารณาผลงานนักเรียนร่วมกันกับครู เป็นการพัฒนาในบริบทการทำงานในสถานศึกษา ขั้นตอนการให้คำชี้แนะประกอบด้วย 3 ขั้นตอนย่อยดังนี้

2.1 การศึกษาต้นทุนเดิม เป็นขั้นที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้ให้คำชี้แนะทำความเข้าใจวิถีคิด วิธีการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของคุณครูว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลในการต่อยอดประสบการณ์ ในระดับที่เหมาะสมกับครูแต่ละคน ซึ่งในขั้นนี้อาจใช้วิธีการต่างๆ กันไปตามสถานการณ์ได้แก่

2.1.1 การให้ครูบอกเล่า อธิบายวิธีการทำงานและผลที่เกิดขึ้น

2.1.2 การพิจารณาร่องรอยการทำงานร่วมกัน เช่น แผนการสอนชิ้นงานของนักเรียน

2.1.3 การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

2.2 การให้ครูประเมินการทำงานของตนเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ครูได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาของตนเอง โดยใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การสอนที่เพิ่งสอนจบไปแล้ว ชิ้นงานที่นักเรียนทำเสร็จมาใช้ประกอบการประเมิน จัดให้ครูมีโอกาสได้ “นิกย้อนและสะท้อนผลการทำงาน” ช่วยให้ครูได้ทบทวนและไตร่ตรองว่าตนเองได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจ ไปสู่การปฏิบัติอย่างไร มีอุปสรรคปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง คำถามที่มักใช้กันในขั้นนี้มี 2 คำถามหลัก คือ “อะไรที่ทำได้ดี...” “จะให้ดีกว่านี้ถ้า...”

2.3 ขั้นต่อยอดประสบการณ์ เป็นขั้นที่ศึกษานิเทศก์หรือผู้ให้คำชี้แนะ มีข้อมูลจากการสังเกตการทำงานและฟังครูอธิบายความคิดของตนเอง แล้วจึงลงมือต่อยอดประสบการณ์ในเรื่องเฉพาะนั้นเพิ่มเติม ซึ่งศึกษานิเทศก์หรือผู้ชี้แนะต้องอาศัยปฏิภาณในการวินิจฉัยให้ได้ว่า ครูต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใดหากไม่แน่ใจก็อาจใช้วิธีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ในขั้นต่อยอดประสบการณ์มักมีการดำเนินการใน 2 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 เมื่อพบว่าคุณครูมีความเข้าใจที่ผิดพลาด บางประการ หรือมีปัญหา ก็จำเป็นต้องแก้ไขปรับ ความรู้ ความเข้าใจ ให้ถูกต้องและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา

2.3.2 เมื่อพบว่า คุณครูเข้าใจหลักการสอนดี แต่ยังขาดประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอน ก็จำเป็นต้องเพิ่มเติมความรู้แบ่งปันประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 3 การสรุปผลการให้คำชี้แนะ

การสรุปผลการให้คำชี้แนะ เป็นขั้นตอนที่ศึกษานิเทศก์ หรือผู้ให้คำชี้แนะ เปิดโอกาสให้ครูได้สรุปผลการให้คำชี้แนะ เพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองต่อไป มีการวางแผนที่จะกลับมาชี้แนะร่วมกันอีกครั้งว่า ความรู้ ความเข้าใจใหม่ที่ได้รับการชี้แนะครั้งนี้ จะเกิดผลในทางปฏิบัติเพียงใด รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่นๆ เช่น หาเอกสารมาให้ศึกษาประสานงานกับบุคคลอื่นๆ แนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

สรุปการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ (Coaching)

เป็นกระบวนการการที่ผู้นิเทศสอนงาน โดยเน้นไปที่กระบวนการพัฒนาผลการปฏิบัติงาน มีเป้าหมาย 3 ประการ คือ การแก้ปัญหาในการทำงาน การพัฒนา ความรู้ ทักษะ หรือความสามารถในการทำงาน และการประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน

การวิจัยในชั้นเรียน

1. ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2542, หน้า 12; อ้างถึงใน พรทิภา ยืนยง, 2553, หน้า 37) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูศึกษาค้นคว้า เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ จุดเน้นของการวิจัยในชั้นเรียนคือการแก้ปัญหาหรือพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ดังนั้น การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการศึกษา และวิจัยควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการสอนของตนเอง และเผยแพร่ผลการวิจัยให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

เพลินพิศ ธรรมรัตน์ (2550, หน้า 96; อ้างถึงใน ลำพูน บุญลี, 2555, หน้า 41) ให้ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียนว่า การวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Action Research : CAR) หรือเรียกสั้นๆ ว่าวิจัยในชั้นเรียน (Classroom Research) หมายถึง การวิจัยที่ทำในบริบทของชั้นเรียนและมีเป้าหมายนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตน เป็นการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาครู ให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และมีความอิสระทางวิชาการ การวิจัยในชั้นเรียนจึงเป็นการวิจัยลักษณะเชิงปฏิบัติ (Action Research) และควรใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D)

ซึ่งเป็นการวิจัยที่มุ่งนำความรู้ทางวิชาการ หรือการสร้างทฤษฎีหรือแนวคิดใหม่ๆ ไปพัฒนาเป็นเทคนิคหรือวิธีการ ที่สามารถนำไปแก้ปัญหาและทดลองใช้ จนได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว จึงนำไปเผยแพร่ใช้ในวงกว้าง เพื่อการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

พิชิต ฤทธิจรรยา (2553, หน้า 24) กล่าวโดยสรุปว่าการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยปฏิบัติการที่ครูได้แสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรม ทางเลือกในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สุวิมล ว่องวานิช (2554, หน้า 21) ได้สรุปว่า การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และนำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน หรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน เป็นการวิจัยที่ต้องทำอย่างรวดเร็ว นำผลไปใช้ทันที และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองให้ทั้งตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแนวทางที่ได้ปฏิบัติและผลที่เกิดขึ้นเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทั้งของครูและนักเรียน

เรวัตร์ สวัสดิ์ (2555, หน้า 35) กล่าวไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นการวิจัยโดยครูผู้สอน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น โดยการนำวิธีวิจัยปฏิบัติการมาใช้เป็นรูปแบบในการวิจัย ดังนั้นปัจจุบันการวิจัยในชั้นเรียนจึงนิยมใช้คำว่า “การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน”

อมรรัตน์ งามวิจิตร (2555, หน้า 28) กล่าวไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง การวิจัยที่ทำโดยครูผู้สอนในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนเป็น การดำเนินงานที่ควบคู่ไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติของครูอย่างเป็นระบบ ไม่เน้นหลักการ ทฤษฎี มีแผนชัดเจน กระทำอย่างรวดเร็ว นำผลมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และสะท้อนข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่างๆ ในชีวิตประจำวันของตนเองในกลุ่มเพื่อนร่วมงานในโรงเรียนได้มีโอกาสวิพากษ์ อภิปราย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

พิชิต ฤทธิจรรยา (2557, หน้า 34-35) กล่าวโดยสรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยปฏิบัติการ ที่มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการวางแผนแก้ปัญหาโดยศึกษาสภาพการณ์หรือ

ปัญหาการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และครูแสวงหาวิธีการหรือนวัตกรรมในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ ปฏิบัติการแก้ปัญหาหรือพัฒนา สังเกตผลหรือตรวจสอบผลการ แก้ปัญหา และสะท้อนผลกลับต่อการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อหาทางปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนบรรลุผลสำเร็จของการแก้ปัญหาหรือ พัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

พินยา ปราณี (2558, หน้า 35-36) สรุปไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน คือ กระบวนการที่ครูผู้สอน ใช้ในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียนโดยใช้กระบวนการหรือ วิธีการที่เชื่อถือได้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนและช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้บรรลุ วัตถุประสงค์และผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด

วลัยรัตน์ สุวรรณชัยรบ (2558, หน้า 49) สรุปไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าหาความรู้จริง เกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอน ของครู โดยดำเนินการควบคุมไปกับการเรียนการสอนในชั้นเรียน มีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการนำนวัตกรรมหรือวิธีการที่เหมาะสม เข้ามาใช้ในการแก้ปัญหา หรือการพัฒนาดังกล่าวเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

จากความหมายที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนคือกระบวนการ การศึกษาค้นคว้าหาความรู้จริง ที่มีระเบียบแบบแผนที่ชัดเจน โดยครูแสวงหาวิธีการ แก้ปัญหาให้กับผู้เรียน ไม่ว่าจะด้านการเรียนหรือด้านพฤติกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียนทันเพื่อน หรือปรับปรุงพฤติกรรมในทางที่ดี ซึ่งการวิจัยในชั้นเรียนนี้สามารถทำไป พร้อมๆ กับการเรียนการสอนในห้องเรียนได้

2. ความสำคัญและประโยชน์ของการทำวิจัยในชั้นเรียน

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญ และประโยชน์การทำวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

เพลินพิศ ธรรมรัตน์ (2550, หน้า 94-96; อ้างถึงใน พินยา ปราณี, 2558, หน้า 37-38) กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนในชั้นเรียนมีความรู้ความ ความสามารถพื้นฐานแตกต่างกัน ถ้าครูใช้รูปแบบการสอนเพียงแบบเดียวกับผู้เรียน ทุกคน อาจทำให้ผู้เรียนบางคน ไม่ได้รับการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจส่งผลกระทบ ไปถึงปัญหาอื่น เช่น จากปัญหาการเรียนส่งผลกระทบไปถึงปัญหาพฤติกรรม ส่งผล กระทบไปถึงครูวิชาอื่น ครูที่รับในชั้นต่อไปโรงเรียนและสังคมโดยส่วนรวม จึงเป็นหน้าที่

ของครูที่จะวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาทางแก้ไขปัญหานั้นจนสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ดีขึ้น พัฒนาผู้เรียนให้ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และไม่มีปัญหาการเรียนอีกต่อไป ซึ่งส่งผลไปถึงการจัดปัญหาและผลกระทบอื่นๆ ด้วย

2. ประโยชน์ต่อครู ครูมีการวางแผนการทำงานในหน้าที่ของตน อย่างเป็นระบบ ได้แก่ การวางแผนจัดการเรียนการสอน ออกแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ประเมินผลการทำงานเป็นระยะ

สุวิมล ว่องวานิช (2554, หน้า 25) กล่าวถึงประโยชน์ ของการวิจัย ในชั้นเรียนไว้ดังนี้ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นเครื่องมือสำคัญ ที่ช่วยในการพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากให้ข้อค้นพบที่ได้มาจากกระบวนการสืบค้น ที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาการเรียนรู้ และครูเกิดการพัฒนาการเรียนการสอนนอกจากนี้ จะเป็นการพัฒนาผู้ที่มีส่วนร่วม นำไปสู่การพัฒนาชุมชนแหล่งการเรียนรู้และด้วยหลักการสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ ที่เน้นการสะท้อนผลทำให้ผลการวิจัยแบบนี้ส่งเสริมบรรยากาศของการทำงานแบบประชาธิปไตย ที่ทุกฝ่ายเกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และยอมรับในข้อค้นพบร่วมกัน

ลำพูน บุญลี (2555, หน้า 48) กล่าวโดยสรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียน จะเป็นประโยชน์ในแง่ที่เป็นการสืบค้นปัญหา โดยครูผู้สอน ดำเนินการพัฒนานวัตกรรม เพื่อแก้ปัญหาโดยครู นั่นคือ “ครูค้น ครูคิด และครูแก้ปัญหาให้นักเรียนในชั้นได้”

พินยา ปราณี (2558, หน้า 40) กล่าวโดยสรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ในแง่ของการจัดวางนโยบาย ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และเกิดประโยชน์ต่อตัวครูผู้ปฏิบัติการ ในการใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ทำให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เพิ่มทักษะ ในการปฏิบัติงาน และเป็นข้อมูลสะท้อนกลับในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้มีความก้าวหน้า และที่สำคัญเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน คือผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้วยความต้องการปัญหาที่ประสบอยู่ ซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่า การวิจัยในชั้นเรียนนั้นมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อโรงเรียน ครูผู้สอน และนักเรียนอย่างมาก เนื่องจากต้องนำผลการวิจัยในชั้นเรียนเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ซึ่งผู้เรียนกำลังประสบปัญหาอยู่และกำลังต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน อันจะช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนได้

3. ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ ดังนี้

รัตนา ศรีเหรียญ (2547, หน้า 28-29; อ้างถึงใน พิทยา ปราณี, 2558, หน้า 40) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียนไว้ว่า การวิจัยในชั้นเรียนนั้น ทำการศึกษาได้หลายประเด็น ขึ้นอยู่กับแนวทาง รูปแบบ หรือลักษณะของเรื่องที่ต้องศึกษา ได้แก่ การทำวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ เพื่อพัฒนาการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียน ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเรียนการสอน การทำวิจัยในชั้นเรียนที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ เทคนิควิธีการและรูปแบบของการวัด และประเมินผล เป็นต้น

วาโร เฟ็งสวัสดิ์ (2549, หน้า 318-319; อ้างถึงใน พิทยา ปราณี, 2558, หน้า 40-41) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. จุดเริ่มต้นของการวิจัยเกิดจากข้อข้องใจในการเรียนการสอนที่ครูพบ แล้วต้องการปรับปรุงและแก้ปัญหาต่างๆ โดยครูเป็นผู้คิดค้นลงมือหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ปัญหาการวิจัยเป็นประเด็นปัญหาที่เล็ก แต่มีความหมายสำหรับการเรียนการสอนโดยตรง
3. เป็นการวิจัยจากสภาพจริงในห้องเรียน ไม่ได้จัดห้องเรียนใหม่ขึ้นมาสำหรับการวิจัยโดยเฉพาะ
4. มุ่งเน้นศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ผู้สอน กระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน (Classroom Context)
5. เป็นการวิจัยที่มุ่งผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในทันทีทันใด เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. เป็นการวิจัยที่ทำควบคู่ไปกับการเรียนการสอนปกติ ครูผู้สอนทำหน้าที่วิจัยและทำหน้าที่สอนไปพร้อมๆ กัน
7. เป็นการวิจัยที่มีการเชื่อมโยงกันระหว่างการคิดเชิงสะท้อน (Reflexive thinking) และปฏิบัติ (Action) อย่างชัดเจน
8. เป็นการวิจัยที่มีความยืดหยุ่น ปรับให้เหมาะกับสภาพการเรียนการสอน เช่น อาจเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการให้กลมกลืนกับการสอนของครู ใช้สถิติที่ไม่ซับซ้อน เป็นต้น

สุวิมล ว่องวาณิช (2554, หน้า 28) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการที่มีเป้าหมาย เพื่อหาวิธีการที่ใช้ได้ผลกับผู้เรียน และช่วยค้นหาวิธีการ แก้ไขปัญหาโดยการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุเป้าหมายตามหลักสูตร

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีลักษณะที่มุ่งศึกษาเน้น พัฒนาผู้เรียน เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากสภาพจริงในห้องเรียน การทำวิจัย ในชั้นเรียนนั้นยังสามารถทำการวิจัยไปพร้อมกับการเรียนการสอนได้

4. รูปแบบของการทำวิจัยในชั้นเรียน

การทำวิจัยในชั้นเรียนมีหลายรูปแบบซึ่งขึ้นอยู่กับวิธีการต่างๆ ปัญหาการทำ วิจัยในชั้นเรียนและสถานการณ์ในขณะที่ทำวิจัย มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

สุกัญ เทียนทอง (2546, หน้า 30 – 31 อ้างถึงใน สุดสวาท จำวงศ์ลา, 2556, หน้า 28) ได้เสนอรูปแบบของการวิจัยที่เหมาะสมในการนำไปวิจัยในชั้นเรียนไว้ 5 รูปแบบ คือ

1. การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นการสำรวจเพื่อหาคำตอบโดยไม่กำหนด กฎเกณฑ์อะไรมากมาย เพื่อสำรวจประเด็นที่อยากรู้ แล้วออกแบบการวิจัยเพื่อหาคำตอบ นั้นๆ เป็นการศึกษาลักษณะความเป็นจริงตามสภาพในเรื่องต่างๆ เพื่อมุ่งรวบรวมข้อมูล และรายงานลักษณะที่อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ เช่น สำรวจว่ามีนักเรียนแต่งกายไม่เรียบร้อย กี่คนสำรวจทัศนคติของนักเรียน สำรวจอาชีพผู้ปกครอง สำรวจโรงเรียนและชุมชน และสำรวจปัญหาการเรียนการสอน เป็นต้น

2. การวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ เป็นการศึกษาหาความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตั้งแต่สองตัวแปรขึ้นไป เช่น นักเรียนกลุ่มที่เรียนเก่งกับนักเรียน กลุ่มที่เรียนอ่อน มีความสัมพันธ์กับอาชีพผู้ปกครองหรือไม่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คณิตศาสตร์ มีความสัมพันธ์กับภาษาไทยหรือไม่ ศึกษาหาวิธีการสอนของครูกับผลการ เรียนของนักเรียน หรือศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเจตคติการเรียนของนักเรียน เป็นต้น

3. วิจัยเปรียบเทียบมีลักษณะคล้ายกับ 2 แบบแรกโดยในช่วงสถิติ ที่ใช้สำหรับการวิจัยเปรียบเทียบนั้น จะหาความสัมพันธ์เป็นการแสดงว่าตัวแปร 2 ตัว สัมพันธ์กันหรือไม่ มีอิทธิพลต่อกันหรือไม่ จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการศึกษาเหตุและผลทาง การศึกษาในกรณีที่ไม่สามารถศึกษาด้วยการทดลอง เช่น การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์

วิชาสังคมศึกษาเรื่องการเลือกตั้ง ระหว่างการสอนแบบแสดงบทบาทสมมติกับการสอนแบบบรรยาย การศึกษาว่าอะไรเป็นสาเหตุให้นักเรียนสอบตกซ้ำชั้น การศึกษาสาเหตุที่ทำให้ให้นักเรียนทะเลาะวิวาทกัน เป็นต้น

4. การวิจัยเชิงทดลองเหตุผล จะแบ่งกลุ่มทดลองเป็นกลุ่มๆ แล้วเปรียบเทียบว่าใครดีกว่ากัน เช่น ทดลองสอนวิธีสองวิธี โดยใช้นักเรียนห้อง ก และห้อง ข มีจุดอ่อน คือ นักเรียนอาจแอบดูกันมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งได้ผลดีแต่อีกกลุ่มยังอ่อนเหมือนเดิม

5. การวิจัยเชิงทดลองและพัฒนา เป็นการวิจัยที่ใช้เด็กกลุ่มเดียว ไม่ต้องเปรียบเทียบวิธีสอนแบบดั้งเดิมกับวิธีสอนใหม่ แต่นำวิธีสอนแบบใหม่มาใช้ได้เลย หรือพัฒนาสื่ออุปกรณ์มาใช้สอนหรือจัดทำแผนการสอนได้ดีแล้วนำไปสอนนักเรียน จะสอน 1 ห้อง 5 ห้อง 10 ห้องก็ได้

เกตุมะณีญ์ จันทร (2552, หน้า 41-42) ได้กล่าวว่ากิจกรรมการเรียนการสอนมีองค์ประกอบมากมาย ที่เข้ามามีส่วนทำให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินการได้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจึงมีรูปแบบ หรือแนวทางในการศึกษาดังนี้

1. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการ หรือรูปแบบเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนการวิจัยด้านนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ

- 1.1 การปรับเปลี่ยนและพัฒนาการสอน
- 1.2 ทดลองสอนด้วยเทคนิคและวิธีการต่างๆ
- 1.3 ค้นหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้เรียน
- 1.4 การสร้างแบบฝึกทักษะด้านต่างๆ ของผู้เรียน
- 1.5 เทคนิควิธีการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้
- 1.6 หาแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียน

2. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบ ของการจัดการเรียนการสอนการวิจัยด้านนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ

- 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
- 2.2 ความรู้เดิมกับการพัฒนาการของการเรียนรู้
- 2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนของผู้เรียน
- 2.4 การวิเคราะห์หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้

- 2.5 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ของนักเรียน
- 2.6 บรรยากาศในห้องเรียนกับผลการเรียนรู้ของนักเรียน
3. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะ และรูปแบบของหลักสูตรการวิจัย
ด้านนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ
  - 3.1 การประเมินหลักสูตร
  - 3.2 การติดตามการใช้หลักสูตร
  - 3.3 การพัฒนาหลักสูตร
  - 3.4 การพัฒนาเทคนิคการวัดและการประเมินผล
  - 3.5 วิเคราะห์ความเหมาะสมของรายวิชาต่างๆ
4. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวิจัยด้านนี้มุ่งศึกษา
เกี่ยวกับ
  - 4.1 การประเมิน ติดตามการใช้แผนการสอน
  - 4.2 การทดลองใช้วิธีการสอนหรือชุดการสอน
  - 4.3 การสร้างสื่อ แบบฝึก ชุดการสอน หนังสือ นวัตกรรม
  - 4.4 ผลการใช้แบบฝึก ชุดการสอน หนังสือ นวัตกรรม
  - 4.5 การจัด หรือใช้รูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 4.6 เจตคติของครู อาจารย์ นักเรียนที่มีต่อรายวิชาต่างๆ
  - 4.7 บรรยากาศในห้องเรียน และโรงเรียน
  - 4.8 การจัดห้องเรียนและห้องปฏิบัติการต่างๆ
5. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิค วิธีการ และรูปแบบของการวัด
และประเมินผลการวิจัยด้านนี้ มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ
  - 5.1 การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบแบบต่างๆ
  - 5.2 การวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบ
  - 5.3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 5.4 การหาความสัมพันธ์ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชา
ต่างๆ
  - 5.5 การหาปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรมการวิจัยด้านนี้
มุ่งศึกษาเกี่ยวกับ

6.1 การพัฒนาสื่อการสอน

6.2 การหาประสิทธิภาพของสื่อการสอน

6.3 การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบต่างๆ

6.4 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของสื่อการสอน

6.5 ศึกษาผลการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน

6.6 ศึกษาผลการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้นวัตกรรม

6.7 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาต่างๆ

ที่เกิดจากการใช้สื่อการสอนนวัตกรรม

พินยา ปราณี (2558, หน้า 52) รูปแบบวิธีการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) มีหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงประจักษ์ ฯลฯ ในการทำวิจัยในชั้นเรียนผู้วิจัยเลือกรูปแบบวิธีการวิจัยเป็นแบบไหนนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของผู้วิจัยเอง

สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน มีหลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับว่าผู้วิจัยจะทำการศึกษาอะไร และเพื่อแก้ปัญหาตรงไหน การเลือกรูปแบบวิธีการวิจัยนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์สภาพจริงในห้องเรียนของผู้วิจัยเอง การวิจัยในชั้นเรียนนั้นยังสามารถทำไปพร้อมๆ กับการเรียนการสอนปกติได้

5. ขั้นตอนและกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน

ขั้นตอนกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน มีนักการศึกษาให้ความหมายไว้ดังนี้

เพลินพิศ ธรรมรัตน์ (2550, หน้า 109-116; อ้างถึงใน พินยา ปราณี, หน้า 42) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน การวิจัยใดๆ ก็ตามจะต้องเริ่มต้นด้วยการมองปัญหาของเรื่องที่จะทำการวิจัยอย่างชัดเจน เพราะการมองเห็นปัญหานั้นนำไปสู่ความต้องการในการแก้ปรับปรุง หรือพัฒนาได้และความต้องการนี้จะนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ครูผู้สอนจะสามารถมองปัญหาการเรียนการสอนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบได้อย่างชัดเจน โดยทำการสำรวจข้อบกพร่องและวิเคราะห์ปัญหา กล่าวคือจะต้องค้นคว้าว่านักเรียนมีความบกพร่องที่จุดใด เนื่องจากสาเหตุอะไร ซึ่งอาจได้จากการระดมสมอง การตรวจผลงาน การประเมินผลบันทึกหลังสอน รายงานผลการเรียน และการสังเกตผู้เรียน เมื่อสำรวจข้อบกพร่องได้แล้วนำมาวิเคราะห์หาสาเหตุ และความต้องการในการแก้ปัญหาให้ตรงกับสาเหตุเหล่านั้นๆ แล้วเขียนออกมาในรูปวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เมื่อกำหนด

วัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องที่จะทำการวิจัย เพื่อให้การวิจัยมีความเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เป็นการยืนยันความต่อเนื่องทางวิชาการ โดยนำทฤษฎี หรืองานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้แล้ว มาประกอบ หรืออ้างอิง จะทำให้แนวคิดของครูผู้ทำการวิจัยน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจะมีประโยชน์ต่อครูผู้สอนในเรื่องต่อไปนี้

2.1 มองปัญหาที่จะทำการวิจัยได้ชัดเจนขึ้น

2.2 ได้แนวคิดความรู้พื้นฐานตลอดจนทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

ประเด็น (ตัวแปร) ที่จะศึกษา

2.3 เห็นแนวทางในการศึกษาปัญหา

2.4 สามารถอธิบายปัญหา โดยเฉพาะการกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสามารถอธิบายตัวแปรที่จะศึกษา

2.5 สามารถเลือกตั้งสมมติฐานได้อย่างสมเหตุสมผล

2.6 เลือกเทคนิคการสุ่มตัวอย่างได้เหมาะสม

2.7 เลือกเครื่องมือที่เก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้อง

2.8 เลือกวิธีวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

3. พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษานวัตกรรมเป็นรูปแบบ

หรือวิธีการแก้ปัญหาของครู ที่สร้างขึ้นมานำนวัตกรรม มาปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาที่ต้องการแก้ไข ซึ่งทำให้ได้นวัตกรรมที่คาดว่าจะมีคุณภาพเหมาะสมที่จะนำไปแก้ปัญหา เช่น

3.1 บทเรียนสำเร็จรูป เหมาะกับนักเรียนเรียนด้วยตัวเอง

3.2 ชุดการสอน มีสื่อหลากหลายเหมาะสมทำให้การเรียน

การสอนมีประสิทธิภาพ

3.3 คู่มือครู เหมาะสมกับปัญหาการขาดคู่มือการสอน

3.4 ชุดฝึกทักษะ แบบฝึกหัดทักษะ เหมาะสมกับการแก้ปัญหา

การขาดทักษะ

3.5 โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) สำหรับให้นักเรียน

ศึกษาด้วยตนเองหรือประกอบกับการเรียนรู้จากสถานการณ์จริงไม่ได้ หรือช่วยฝึกทักษะของนักเรียน

3.6 แผนการสอนเหมาะกับการพัฒนาเทคนิควิธีสอนหรือ

กระบวนการสอน

3.7 สื่อการเรียน เช่น วีดิทัศน์ สไลด์ แผนภาพ เหมาะสำหรับสิ่ง
ที่หาของจริงได้ยาก ฯลฯ

4. การออกแบบการทดลอง การทดลองทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับ
ลักษณะของนวัตกรรม จำนวนกลุ่มผู้เรียนที่ใช้ทดลอง ฉะนั้นครูต้องออกแบบการทดลอง
ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์และสมมุติฐานการวิจัย

5. การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
หลังจากที่ผู้สอนได้วางแผนการวิจัย โดยกำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ
นวัตกรรมวิธีรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลแล้วขั้นตอนต่อไปคือ การพัฒนาเครื่องมือเพื่อ
เก็บรวบรวมข้อมูลและต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับระดับการวัดเสียก่อน จากนั้นจึงเลือก
ชนิดของเครื่องมือที่จะใช้ในกระบวนการรวบรวมข้อมูล ลงมือสร้างหรือพัฒนาโดยทั่วไป
แล้ววิธีการวัดค่าตัวแปรอาจแบ่งได้เป็น 3 วิธีใหญ่ๆ ได้แก่ การสอบถามและการสังเกต

6. การทดลอง รวบรวม วิเคราะห์ และสรุปผลข้อมูล เมื่อครู อาจารย์
สร้างนวัตกรรมและเครื่องมือวัดเสร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไป คือ นำเอานวัตกรรมนั้นไปทดลองกับ
กลุ่มตัวอย่างและเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ตามแนวทางที่กำหนดไว้

7. การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน การเขียนรายงานการวิจัย
เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการทำวิจัย เป็นการรายงานการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น วิเคราะห์
และสำรวจปัญหา การพัฒนารูปแบบ การทดลองใช้รูปแบบ เพื่อแก้ปัญหาจนกระทั่งถึง
การวิเคราะห์ผล สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ การเขียนรายงานมีประโยชน์อย่าง
มากทั้งตัวครู อาจารย์และผู้อื่น เพราะการเขียนรายงานการวิจัยเป็นการเสนอสิ่งที่ได้ศึกษา
ค้นคว้าอย่างเป็นระบบให้ผู้อื่นทราบ เพื่อจะได้ศึกษาเพิ่มเติม หรือนำไปใช้ประโยชน์
อ้างอิงได้

8. การนำผลการวิจัยไปใช้ครูผู้สอนสามารถนำผลการวิจัยในชั้นเรียน
ไปใช้ ดังนี้

8.1 นำไปใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอนในห้องเรียน
ได้แก่ใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรงเช่น การใช้เทคนิคการสอนซ่อมเสริมแบบต่างๆ
ที่ครูคิดค้นขึ้นมา แล้วนำไปสอนซ่อมเสริมผู้เรียนที่เรียนช้า ใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง
การเรียนการสอนและใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

8.2 นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน เผยแพร่เพื่อให้บุคคลอื่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิง เพื่อให้เกิดแนวทางในการศึกษาหาความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้งและเป็นประโยชน์ต่อไป

8.3 นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้จะเป็นการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนแล้ว ยังเป็นการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย เมื่อครูทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้การเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการของตนเอง ทำให้ครูมีนวัตกรรมที่มีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดมาตรฐานในการเรียนการสอนตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาต่อไป

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2550, หน้า 40-41) ได้สรุปกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อระบุปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนในการแก้ปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอน โดยทำการสำรวจ และวิเคราะห์ผู้เรียน เป็นรายบุคคล

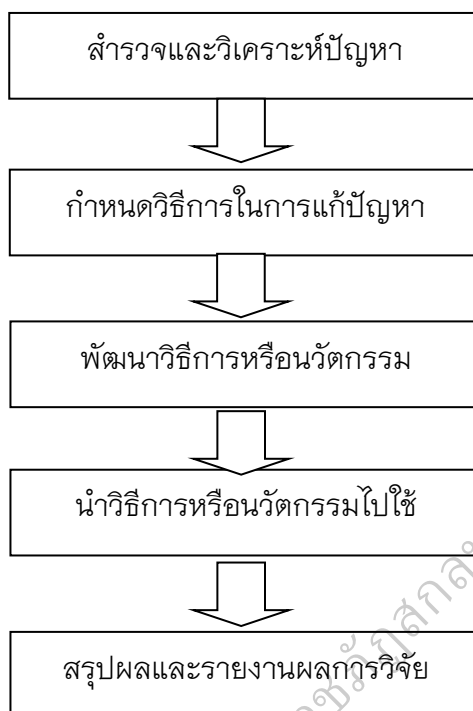
ขั้นที่ 2 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเมื่อเลือกปัญหาที่จะทำการวิจัยได้แล้ว ครูผู้สอนจะต้องศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำความรู้นั้นมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการจัดทำนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการตัดสินใจเลือกนวัตกรรมที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหานั้น ซึ่งอาจเป็นนวัตกรรมประเภท วัสดุ อุปกรณ์ หรือวิธีการ หรือใช้ทั้งวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการก็ได้ จากนั้นกำหนดแนวทางในการดำเนินการว่าจะทำอะไรก่อน-หลัง โดยเขียนเป็นเค้าโครงการวิจัย

ขั้นที่ 4 พัฒนานวัตกรรมพร้อมวิธีการใช้สร้างนวัตกรรมตามขั้นตอนของการผลิตนวัตกรรมแต่ละประเภท รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการวัดประเมินด้วย

ขั้นที่ 5 นำไปช่วยแก้ปัญหาในนวัตกรรมที่ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้วไปใช้กับกลุ่มนักเรียน ที่จะพัฒนาตามกระบวนการหรือขั้นตอน หรือแผนการสอนที่กำหนดไว้

ขั้นที่ 6 สรุปผลการพัฒนาและรายงาน นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาสรุปผลหาค่าสถิติที่เหมาะสม เปรียบเทียบผลที่ได้รับกับข้อมูลเดิม เพื่อชี้ผลการพัฒนาแล้ว เขียนรายงานการพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานสำคัญๆ 5 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

ที่มา : (พิชิต ฤทธิจรรยา, 2553, หน้า 33)

จากภาพประกอบที่ 2 ในแต่ละขั้นตอนมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. ขั้นตอนที่ 1 ตรวจสอบและวิเคราะห์ปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนแก้ปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้ครูพบปัญหาที่ต้องแก้ไขหรือพัฒนาความสามารถด้านการสอน ให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ควรจะเป็น การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ครูสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสอนในแง่มุมต่างๆ การตรวจสอบแบบฝึกหัด การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน เป็นต้น

2. ขั้นตอนที่ 2 กำหนดวิธีการในการแก้ปัญหา เมื่อครูได้วิเคราะห์ปัญหา และเลือกปัญหาจะทำการวิจัยได้แล้ว ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น วารสาร บทความ หลักสูตร หนังสือ ตำรา คู่มือ แนวคิดทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนประสบการณ์ของครู ทำให้ครูทราบว่าปัญหาที่คล้ายกับปัญหาของเรา มีผู้ใดศึกษาไว้บ้าง ใช้วิธีการใดในการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาอย่างไร จะทำให้ครูเห็นแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจน อาจเป็นวิธีสอนแบบใหม่ หรือการใช้นวัตกรรมเข้ามาช่วยในการจัดประสบการณ์เรียนการสอนของครูได้แก่ บทเรียนสำเร็จรูป ชุดการสอน เอกสารประกอบการสอน คู่มือครู บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

3. ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาวิธีการหรือการสร้างนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ไขปัญหานั้น ครูต้องดำเนินการหาคุณภาพของวิธีการหรือนวัตกรรม จากผู้รู้ในเรื่องนั้นๆ เช่นการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ครูก็ต้องศึกษาค้นคว้าวิธีจัดทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แล้วจัดทำต้นแบบให้เสร็จสมบูรณ์นำไปให้ศึกษานิเทศก์หรือนักวิชาการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ในเรื่องนี้ ตรวจสอบคุณภาพให้ก่อนนำไปใช้จริง

4. ขั้นตอนที่ 4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ขั้นตอนที่ครูนำวิธีการหรือนวัตกรรมที่สร้างขึ้นในขั้นตอนที่ 3 ไปใช้ โดยระบุขั้นตอนปฏิบัติว่าใช้กับใครที่ไหน เมื่อไร อย่างไร แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล สังเกตพฤติกรรมเริ่มต้นของผู้เรียนก่อนนำไปใช้เมื่อนำไปใช้แล้วสังเกตพฤติกรรมอีกระยะหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนต่อไป ขั้นตอนนี้ต้องมีเครื่องมือ และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

5. ขั้นตอนที่ 5 สรุปผลรายงานผล เมื่อรวบรวมข้อมูลได้แล้ว นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมกับข้อมูลที่รวบรวมได้ แล้วสรุปการวิเคราะห์ข้อมูล หากยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ดังที่ต้องการ ก็จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขโดยย้อนกลับหาวิธีการหรือนวัตกรรมใหม่ แล้วพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม ตลอดจนนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้อีก คือดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 ถึงขั้นตอนที่ 4 ใหม่ จากขั้นตอนนี้จะได้ผลการวิจัยที่นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนหรือการแก้ปัญหา แล้วเขียนเป็นรายงานการวิจัย

ประวัติ เอรารวรรณ์ (2545, หน้า 5-7, อ้างถึงใน สุดสวาท จำวงศ์ลา, 2556, หน้า 26-27) ได้สรุปกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนว่า เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและเป็นระบบคือ เริ่มต้นจากการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาอะไรบ้าง วางแผนเพื่อแก้ปัญหา ลงมือปฏิบัติตามแผนและสะท้อนผลการปฏิบัติเพื่อเริ่มต้นใหม่ ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

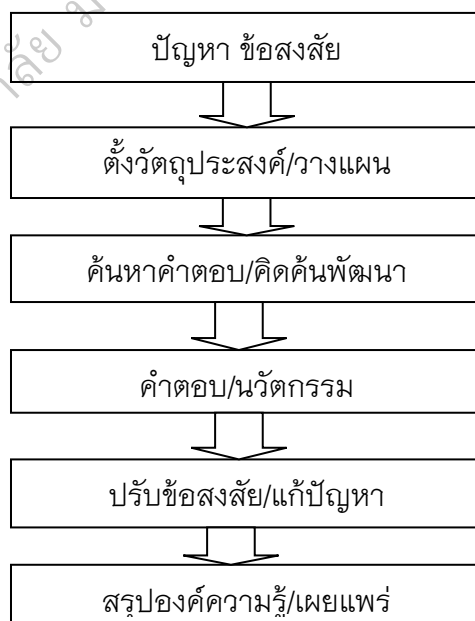
1. สำรวจสภาพการปฏิบัติงาน (Reconnaissance) เป็นขั้นตอนการสำรวจสภาพการปฏิบัติงานของครู ว่ามีปัญหาอะไรบ้างแล้ววิเคราะห์ว่าปัญหานั้นมีสาเหตุมาจากอะไร และจะสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขสภาพการปฏิบัติงานในส่วนใดบ้าง ซึ่งครูสามารถสำรวจได้จากกิจกรรมการเรียนการสอน พฤติกรรมนักเรียน สภาพแวดล้อม และบริบทต่างๆ ของโรงเรียน การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การเข้าใจปัญหาได้ชัดเจน และสามารถจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยได้

2. การวางแผน (Planning) เป็นขั้นตอนสำหรับกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการ และวางแผนเพื่อลงมือปฏิบัติ (Action) ในการค้นหาคำตอบ หรือพัฒนา นวัตกรรม เป็นการแก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติงานที่เป็นปัญหา

3. การลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นขั้นตอนการปฏิบัติตามแผน ที่กำหนดไว้

4. การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) หลังจากที่มีการปฏิบัติเพื่อ แก้ไขปัญหาและพัฒนาตามแผนจนปรากฏผลแล้ว นักวิจัยต้องมีการสะท้อนผลการปฏิบัติ ว่ามีสิ่งใดที่เกิดขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาไปบ้าง เพื่อสรุปผล และวางแผนปรับปรุง ใหม่หรือแก้ปัญหาคือใหม่ต่อไป

จากกระบวนการดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนมุ่งที่จะ แสวงหาคำตอบ หรือพัฒนานวัตกรรมควบคู่ไปกับการนำเอาคำตอบ หรือนวัตกรรมนั้น ไปใช้ในการแก้ปัญหา ที่ครูกำลังประสบอยู่ซึ่งเป็นวงจรต่อเนื่องไม่สิ้นสุดครูจึงสามารถ ประยุกต์ให้เข้ากับการทำงานปกติของตนเองได้ ดังนั้น การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูจึง ไม่ใช่การเริ่มต้นการทำงานชิ้นใหม่ แต่เป็นการวิเคราะห์วางแผนและจัดระบบการทำงาน เดิมของครู ให้เป็นกระบวนการทำงานที่เป็นการทำวิจัยในชั้นเรียนไปด้วย ตามวงจรการทำ วิจัยในชั้นเรียน ดังนี้

ภาพประกอบ 3 วงจรการทำวิจัยในชั้นเรียน

ที่มา: ประวิต เอราวรรณ์ (2545, หน้า 5-7, อ้างถึงใน สุรีพร ทศวงษา, 2554, หน้า 28)

จากขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียน ที่กล่าวมาข้างต้น
สรุปได้ว่า มีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหา
2. วางแผนการแก้ปัญหา
3. จัดกิจกรรมในการแก้ปัญหา
4. เก็บรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปผลการแก้ปัญหา สะท้อนข้อมูลเพื่อแก้ปัญหาต่อไป
6. เขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนและการนำผลการวิจัยไปใช้

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2552, หน้า 62-63) กล่าวไว้ว่า การวิจัยปฏิบัติการ
ในชั้นเรียน มีขั้นตอนการวิจัยที่สำคัญดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัญหาในชั้นเรียน การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
ควรเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนได้ทำ
การตรวจสอบว่าประเด็นใดมีความสำคัญ จำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องมีการแก้ไขเร่งด่วน
ที่การออกจะต้องทำการแก้ไขให้กับผู้เรียนในชั้นเรียนของตนเอง
2. การออกแบบการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อได้ปัญหาที่จะทำ
การวิจัยแล้ว ครูที่เป็นนักวิจัยควรทำการออกแบบการวิจัยปฏิบัติการการวิจัยในชั้นเรียนว่า
จะเลือกแบบวิจัยปฏิบัติการใดจึงจะเหมาะสมกับปัญหาที่จะทำการวิจัย
3. การค้นหาและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา การเลือกใช้
และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ
ในชั้นเรียน ครูที่เป็นนักวิจัยต้องพิจารณาใช้นวัตกรรมการศึกษา ที่จะนำมาแก้ไขปัญหา
ที่ต้องทำการวิจัยซึ่งควรเป็นนวัตกรรมการศึกษา ที่มีความเหมาะสมกับสภาพ และบริบท
ของผู้เรียนที่ทำการวิจัยให้มากที่สุด และควรเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ
อย่างแท้จริง
4. การเขียนโครงร่างการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อครูที่เป็น
นักวิจัยได้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ข้างต้นเรียบร้อยแล้ว ควรทำการเขียนโครงร่างการวิจัย
ปฏิบัติการในชั้นเรียนให้เรียบร้อยก่อนเริ่มวิธีการดำเนินการวิจัย เพื่อเป็นกรอบแนวคิดหรือ
พิมพ์เขียวให้กับครูที่เป็นนักวิจัยได้ดำเนินการต่อไป
5. การสร้างเครื่องมือวิจัยการปฏิบัติการในชั้นเรียน เครื่องมือที่ใช้
ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่ครูที่เป็นนักวิจัยควรดำเนินการเอง

เพื่อใช้เป็นสิ่งประกอบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมของงานวิจัย ซึ่งควรดำเนินการหาค่าคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และควรมีค่าคุณภาพของเครื่องมือที่น่าเชื่อถือ

6. การประมวลผล การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ได้ การใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูล ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเหมาะสมกับข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล

7. การเขียนรายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการวิจัยเสร็จเรียบร้อยแล้วครบทุกขั้นตอนแล้ว ขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนคือการเขียนรายงานการวิจัย ซึ่งครูที่เป็นนักวิจัยควรใช้รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยแบบหนึ่งแบบใดให้คงที่ตลอดเล่ม

สรชัย พิศาลบุตร (2553, หน้า 12-28) กล่าวถึงขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีลำดับขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ขั้นตอนการกำหนดปัญหาของการวิจัย ให้ครูลองคิดทบทวนดูว่าในปัจจุบัน มีปัญหาอะไรบ้างในชั้นเรียนที่สอนอยู่ซึ่งเกี่ยวกับตัวนักเรียน ตัวครูเอง กิจกรรมกระบวนการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เช่น เป็นปัญหาของนักเรียนบางคนหรือส่วนใหญ่ ที่ขาดทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตนเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ ปัญหาเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่อปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครูเป็นต้น ในกรณีที่ปัญหานักเรียนในชั้นเรียนมีหลายปัญหา ให้ลำดับความสำคัญของแต่ละระดับปัญหา ตามระดับความรุนแรงของปัญหาโดยพิจารณาจากผลกระทบที่มีต่อค่าความเสียหาย และจำนวนผู้ที่ได้รับผลกระทบ ปัญหาที่ระดับความรุนแรงสูงกว่า ควรได้รับการพิจารณาสำหรับนำมาทำวิจัยก่อนเพื่อหาสาเหตุและวิธีการแก้ไขปัญหานั้นๆ โดยเร็วที่สุด

2. ขั้นตอนการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน การเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว แต่ควรจะต้องประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญดังต่อไปนี้

2.1 ชื่อเรื่องการวิจัย

ชื่อเรื่องการวิจัยควรจะเป็นประโยคบอกเล่า สามารถตอบคำถามได้ว่าทำวิจัยเรื่องอะไร ทำที่ไหน และทำเมื่อไหร่ ในกรณีที่สถานที่หรือเวลาไม่ทำให้ผลการวิจัยแตกต่างกันอาจไม่จำเป็นต้องระบุสถานที่และเวลาไว้ในชื่อเรื่องก็ได้ ในกรณีชื่อเรื่องการวิจัยค่อนข้างยาว อาจนำชื่อเรื่องบางส่วนซึ่งอาจเป็นเนื้อหาที่ทำวิจัย พื้นที่/

หน่วยงานที่ทำวิจัย หรือเรื่องเวลาที่ทำวิจัย ไปไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือขอบเขตของการวิจัยก็ได้

2.2 ความเป็นมา /ความสำคัญ /ภูมิหลัง

บอกความเป็นมา ความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งควรประกอบด้วยความรุนแรงของปัญหา ในเรื่องที่จะทำวิจัยในชั้นเรียน ผลกระทบและระดับผลกระทบของปัญหา ของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น ตัวนักเรียน ครู โรงเรียน ผู้ปกครอง และสังคมโดยรวมควรเขียนหัวข้อสั้นๆ ความยาวประมาณ 1 ถึง 2 หน้าและมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยในชั้นเรียนเรื่องนี้ ซึ่งอาจได้มาจากข้อมูลสถิติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ หรือรายงานการวิจัย ข่าวนิพนธ์พิมพ์รายวันหรือวารสารรายสัปดาห์

2.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ควรเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียนเป็นข้อๆ แต่ละข้อ มีวัตถุประสงค์อะไร หรือต้องการได้คำตอบอะไร วัตถุประสงค์แต่ละข้อควรจะหาคำตอบได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ การเขียนวัตถุประสงค์แต่ละข้อควรจะเริ่มต้นด้วยเพื่อวัด เพื่อหา เพื่อเปรียบเทียบ เพื่อทดสอบ เป็นต้น ควรหลีกเลี่ยงการเขียนวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อด้วย เพื่อศึกษา หรือเพื่อพิจารณา เนื่องจากไม่สามารถนำไปหาคำตอบสำหรับวัตถุประสงค์ดังกล่าวได้อย่างเป็นรูปธรรมและครบถ้วน

2.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในกรณีที่ไม่สามารถระบุขอบเขตของการวิจัยในชั้นเรียนที่เกี่ยวกับขอบเขตของเนื้อหา ที่จะทำวิจัยขอบเขตของพื้นที่/โรงเรียนที่ทำวิจัย หรือขอบเขตของเวลาที่จะทำวิจัยไว้ในชื่อเรื่องหรือวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ อย่างครบถ้วนตามที่ต้องการเนื่องจากสาเหตุต่างๆ โดยเฉพาะสาเหตุที่ทำให้ชื่อเรื่องวิจัยยาวเกินไปมักนิยมนำรายละเอียดมากำหนดไว้ในขอบเขตของการวิจัย

2.5 นิยามคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

ควรให้นิยามของคำศัพท์ที่ใช้ในการวิจัยซึ่งไม่ใช่คำศัพท์ทั่วไปที่ใช้กันเสมอๆ หรือเป็นคำศัพท์ซึ่งเป็นข้อตกลงเฉพาะระหว่างผู้วิจัยกับผู้ใช้การวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคล/กลุ่มบุคคล/หน่วยงาน/วัสดุอุปกรณ์/สื่อ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยในชั้นเรียนที่ทำ เช่น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สื่อประสม สื่อนวัตกรรม ความคิดรวบยอด การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.6 สมมติฐานการวิจัย

ควรจะมีสมมติฐานหรือความเชื่อของผู้วิจัย ที่มีต่อคำตอบของ วัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียนแต่ละข้อ เช่นถ้าวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อหาปัจจัย ที่มีผลกระทบต่อผลการมาโรงเรียนสายของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบัณฑิต วิทยา สมมติฐานหรือความเชื่อของผู้วิจัยอาจจะเป็นระยะทางระหว่างบ้านของนักเรียนกับ โรงเรียน หรือการช่วยทำงานบ้านให้ครบครวในช่วงเช้า มีผลทำให้นักเรียนมาโรงเรียน สาย หรือถ้าวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ภาษาอังกฤษของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนปทุม วิทยา เรียนภาษาอังกฤษเก่งกว่านักเรียนชาย หรือนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนปทุมวิทยา เรียนภาษาอังกฤษเก่งกว่านักเรียนหญิง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ของผู้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนดังกล่าว ว่าเพศใด น่าจะเรียนภาษาอังกฤษได้เก่งกว่ากัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในชั้นเรียนแต่ละข้อ อาจมีมากกว่า 1 สมมติฐานก็ได้ เช่นถ้าวัตถุประสงค์ของการวิจัยต้องการวัดพฤติกรรมการใช้ห้องสมุดของ นักเรียน ด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ห้องสมุด และสมมติฐานหรือความเชื่อถือเกี่ยวกับ ช่วงเวลาที่ใช้ห้องสมุด ภายหลักรวิจัยเสร็จสิ้น จะต้องตอบได้ว่าสมมติฐานหรือความเชื่อ ของผู้วิจัยในแต่ละข้อและในแต่ละเรื่องที่ตั้งไว้ถูกหรือผิด

2.7 ระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิจัย

ระเบียบวิธีที่ใช้ในการวิจัยในชั้นเรียนอาจจะสามารถกล่าวได้ว่าเป็นส่วน ที่สำคัญที่สุดของขั้นตอนการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน เนื่องจากจะเป็นตัวกำหนดว่า ผู้วิจัยจะสามารถหาคำตอบของแต่ละวัตถุประสงค์ ที่หามาได้จะมีความเชื่อถือได้มากน้อย เพียงไร ทั้งนี้เนื่องจากระเบียบวิธีการวิจัยจะต้องบอกเรื่องราวต่างๆ ต่อไปนี้สำหรับ วัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ

2.7.1 จะต้องใช้วิธีวิเคราะห์แบบใดจึงจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อนั้น

2.7.2 จะต้องใช้ข้อมูลอะไรบ้าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธี วิเคราะห์ที่กำหนดไว้สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อนั้น

2.7.3 จะเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต้องมาใช้ในการหา คำตอบของวัตถุประสงค์การวิจัยข้อนั้นจากที่ไหน หรือด้วยวิธีใด

2.7.4 คำตอบที่หาได้สำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ข้อนี้มีความเชื่อถือมากน้อยเพียงใด

2.8 ขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยระบุขั้นตอนที่สำคัญในการทำวิจัย ได้แก่ขั้นตอนการวางแผนการทำวิจัย ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล และขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย

3. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 พิจารณาจากโครงการวิจัยในชั้นเรียน ที่เขียนไว้ในขั้นตอนการเขียนโครงการวิจัยในชั้นเรียน ว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่จำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

3.2 ตรวจสอบข้อมูลที่จำเป็นต้องนำมาใช้วิเคราะห์ทั้งหมด ว่ามีข้อมูลใดบ้างที่มีอยู่แล้วในหน่วยงานต่าง ที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพของข้อมูลในระดับที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ กล่าวคือ มีความทันสมัยและเชื่อถือได้อยู่ในระดับที่ผู้วิจัยต้องการ

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลที่เหลือซึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เอง ซึ่งอาจจะใช้วิธีการสำรวจตัวอย่างหรือวิธีการสำรวจทั้งหมด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลการใช้วิธีการวัด สังเกตนับ หรือวิธีสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายคนหรือรายกลุ่ม หรือวิธีการส่งแบบสอบถามให้นักเรียนแต่ละคนเป็นผู้ตอบเอง คำถามในแบบสอบถามหรือแบบสำรวจจะต้องไม่ขาดและไม่เกินไปกว่าข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อเวลาและค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนคุณภาพของข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจด้วย

4. ขั้นตอนการประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 นำข้อมูลที่จำเป็นต้องใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ มาประมวลผลโดยใช้วิธีวิเคราะห์ที่กำหนดไว้

4.2 ในกรณีที่คำตอบสำหรับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อใดต้องการจำแนกตามลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น จำแนกตามเพศหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำแนกตามช่วงเวลาที่สอน จำแนกตามสื่อที่ใช้ในการสอน หรือจำแนกตามเจตคติของนักเรียน การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับวัตถุประสงค์ข้อนี้ก็ต้องทำตามลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่นจำแนกตามเพศหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน จำแนกตามช่วงเวลาที่สอน จำแนกตามสื่อที่ใช้ในการสอน

หรือจำแนกตามเจตคติของนักเรียน การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับ
วัตถุประสงค์ของข้อนั้นก็จะต้องทำตามลักษณะต่างๆ ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ต้องการ
จะจำแนกด้วย

5. ขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัว แต่โดยทั่วไปรายงาน
การวิจัยควรประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญต่อไปนี้

5.1 บทนำ

ประกอบด้วยหัวข้อต่างๆ ที่สำคัญในโครงการวิจัย ได้แก่
ความเป็นมา/ความสำคัญความจำเป็นที่ต้องทำวิจัยเรื่องนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
ขอบเขตของการวิจัย นิยามของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย สมมติฐานของการวิจัย และระเบียบ
วิธีที่ใช้ในการวิจัย

5.2 ผลการวิจัย

ประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญสำหรับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ โดยทั่วไปมักนำเสนอผลการวิจัยอยู่ในรูปคำบรรยาย
สรุปเกี่ยวกับคำตอบของวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อ แล้วตามด้วยตาราง แผนภูมิ
และแผนภาพแสดงรายละเอียดของคำบรรยายนั้นๆ ที่เกี่ยวกับคำตอบของแต่ละ
วัตถุประสงค์ของการวิจัยจะต้องมีการอภิปรายผลการวิจัยด้วย โดยทั่วไปต้องแสดงให้เห็น
ว่าผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ สอดคล้อง หรือขัดแย้งกับหลักการ
หรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ ผลการวิจัยอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือความเชื่อ
หรือสมมติฐานของผู้วิจัย

5.3 สรุปข้อเสนอแนะ

ประกอบด้วยข้อสรุปที่สำคัญของคำตอบสำหรับ
วัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
ตลอดจนข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องทำนองเดียวกันนี้ต่อไป ซึ่งอาจเป็น
ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวิธีการวิจัย เรื่องทำนองเดียวกันนี้ให้มีความเหมาะสมและมี
คุณภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมที่ทำอยู่ หรือเสนอแนะให้ทำวิจัยเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้
เพื่อให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนมีความลึกในผลการวิจัยซึ่งสามารถนำไปใช้
ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้นและกว้างขวางขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ขั้นตอนการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่สำคัญแล้ว ควรจะประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการกำหนดปัญหาวิเคราะห์ปัญหา
2. ขั้นตอนการออกแบบการวิจัย
3. ขั้นตอนการเขียนเค้าโครงการวิจัย
4. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมในการทำวิจัย
5. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
6. ขั้นตอนการวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูล
7. การเขียนรายงานการวิจัย

6. การเขียนโครงร่างการวิจัยในชั้นเรียน

สุวิมล ว่องวานิช (2554, หน้า 114–119) ได้กล่าวไว้ว่า โครงการศึกษาเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน คือ ข้อกำหนดที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น เพื่อแสดงจุดมุ่งหมายและรายละเอียดของกิจกรรม ที่ผู้วิจัยจะดำเนินการในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน หัวข้อที่จำเป็นในโครงร่างการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีดังนี้

1. ชื่อเรื่อง
2. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาวิจัย
3. คำถามการวิจัย
4. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
6. ตัวแปรในการวิจัย
7. วิธีการวิจัย
8. กลุ่มตัวอย่าง
9. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
10. การเก็บรวบรวมข้อมูล
11. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

7. การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน

กรมวิชาการ (2545, หน้า 83, อ้างถึงใน สุรพร ทศวงษา, 2554, หน้า 33) กล่าวว่า การเขียนรายงานการวิจัยเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการวิจัย ซึ่งครูนักวิจัย

จะต้องเรียบเรียงขึ้นหลังจากได้ปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนเสร็จสิ้น โดยที่การเขียนนั้นจะต้องแสดงให้เห็นถึง สภาพปัญหา วิธีการที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือพัฒนานวัตกรรม วิธีดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนา และผลที่เกิดขึ้น

ประวิต เอราวรรณ์ (2545, หน้า 160, อ้างถึงใน สุวีริยา ทศวงษา, 2554, หน้า 33) กล่าวถึงการเขียนรายงานการนำเสนอรายงานในชั้นเรียนมี 2 รูปแบบ คือ

1. แบบทางการ ที่มี 5 บท เหมือนงานวิจัยทั่วไป แต่รูปแบบนี้ไม่นิยมมากนัก เพราะการวิจัยปฏิบัติการเน้นการใช้ผลอย่างรวดเร็ว เพื่อแก้ไขปัญหา และรายงานผลการวิจัยก็เป็นเพียงสื่อที่ใช้ในการสะท้อนผลที่เกิดขึ้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเพื่อเป็นร่องรอยการปรับปรุงพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบ

1.1 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ ประกอบด้วย

1.1.1 การสำรวจและวิเคราะห์ปัญหา ต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา มีการนำข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนมาวิเคราะห์หาปัญหาเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา

1.1.2 การกำหนดวิธีการแก้ปัญหา ระบุสาเหตุของปัญหาในการจัดการเรียนรู้ มีการกำหนดคำถามการวิจัยในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับผู้เรียน หัวข้องานวิจัยสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความมุ่งหมายสอดคล้องกับคำถามการวิจัย การเลือกนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหามาจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม มีการวางแผนการแก้ปัญหาได้อย่างมีระบบ

1.1.3 การพัฒนาวิธีการหรือนวัตกรรม มีการออกแบบนวัตกรรมที่ใช้ในการแก้ปัญหามาอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหัวข้อวิจัย มีการวางแผนในการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสมกับการแก้ปัญหา

1.1.4 การนำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้ มีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ถูกต้องตามขั้นตอนการวิจัย

1.1.5 การสรุปผล นำข้อมูลที่รวบรวมไว้มาสรุปได้ถูกต้องเหมาะสมและสรุปผลการวิจัยได้ถูกต้องสอดคล้องกับความมุ่งหมาย เขียนรายงานการวิจัยใน ชั้นเรียนได้ถูกต้องเหมาะสม

2. แบบที่ไม่เป็นทางการหรือแบบง่าย เป็นการเขียนรายงานสั้นๆ เพื่อตอบคำถามให้ครอบคลุมขั้นตอนการวิจัยเท่านั้น ซึ่งรูปแบบนี้นิยมใช้กันมากในการเขียนรายงานการนำเสนอการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

จากการศึกษาตำราเอกสารเกี่ยวกับการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน
หลายๆ เล่มพบว่าบางตำราแบ่งรูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็น
2 ลักษณะคือ แบบไม่เป็นทางการและแบบเป็นทางการ ในขณะที่บางตำราแบ่งเป็น
3 ลักษณะ คือ แบบไม่เป็นทางการ แบบกึ่งทางการ และแบบเป็นทางการ
(สุวิมล ว่องวาณิช, 2554, หน้า 94-95)

สรชัย พิศาลบุตร (2553, หน้า 76-77) ได้แบ่งรูปแบบการรายงาน
การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ออกเป็น 2 รูปแบบดังนี้

1. รูปแบบรายงานการวิจัยที่เน้นเฉพาะปัญหาในชั้นเรียน วิธีการ
แก้ปัญหาและผลการแก้ไขปัญหา การเขียนรายงานการวิจัยตามรูปแบบนี้จะกล่าวถึงเฉพาะ
ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน วิธีการแก้ไขที่ครูคาดว่าจะได้ผล และผลการแก้ไขตามวิธีที่ครู
ใช้เท่านั้น ดังนั้นรายงานการวิจัยตามรูปแบบนี้จึงค่อนข้างสั้น แต่ได้วิธีการแก้ปัญหา
ดังกล่าวอย่างเป็นทางการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ความยาวของรายงานการวิจัย
แบบนี้จึงอาจมีเพียง 2-3 หน้าเท่านั้น
2. รูปแบบการรายงานการวิจัยที่เน้นมาตรฐานสากลโดยทั่วไป
รูปแบบการรายงานการวิจัยตามมาตรฐานสากลนี้โดยทั่วไปจะประกอบด้วย
  - 2.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย
  - 2.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัยและสมมติฐานของแต่ละ
วัตถุประสงค์การวิจัย
  - 2.3 วิธีที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยวิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์
ข้อมูลและจำเป็นต้องนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ละข้อ
  - 2.4 ผลการวิจัยแต่ละวัตถุประสงค์
  - 2.5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
รายงานการวิจัยในชั้นเรียนรูปแบบนี้มีความยาวกว่ารายงาน
การวิจัยในชั้นเรียนตามรูปแบบแรกค่อนข้างมาก แต่จำนวนหน้าของรายงานจะมีมากน้อย
เพียงไรขึ้นอยู่กับจำนวนวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายละเอียดของผลการวิจัยที่ผู้วิจัย
ต้องการเป็นสำคัญ

สุวิมล ว่องวาณิช (2553, หน้า 94-95) กล่าวไว้ว่า รูปแบบการนำเสนอ
รายงานการปฏิบัติการในชั้นเรียนสามารถจัดทำได้ 2 แบบดังนี้

1. รูปแบบรายงานผลการวิจัยแบบไม่เป็นทางการ

โครงสร้างของเนื้อหาสาระของรายงานการวิจัยที่นำเสนอเหมือน รายงานการวิจัยเชิงวิชาการ แต่มักนำเสนออย่างสั้นๆ และไม่ยึดรูปแบบการนำเสนอตายตัว ขอเพียงให้มีสาระครบถ้วนทำให้เข้าใจสิ่งที่ศึกษาและสิ่งที่ค้นพบ อย่างไรก็ตาม รายงานการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่ดี ควรแสดงหลักฐานเกี่ยวกับกระบวนการที่มีการสะท้อนผลกลับให้ทราบ เพื่อเป็นข้อมูลยืนยันข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย เนื่องจากจุดอ่อนของการวิจัยนี้อยู่ที่การขาดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การวิจัยที่ทำแบบไม่เป็นทางการอาศัยประสบการณ์ของผู้วิจัย และผู้ร่วมงานหรือผู้เกี่ยวข้องมาช่วยในกระบวนการทำวิจัย ซึ่งสามารถให้คำตอบที่นำไปสู่การปฏิบัติการจริง ดังนั้นมุมมองหรือการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้มีส่วนร่วมจะทำให้ผลการวิจัยมีความแข็งแกร่งขึ้น

2. รูปแบบการรายงานผลการวิจัยแบบเป็นทางการ

โครงสร้างหรือเนื้อหาสาระที่นำเสนอสำหรับการวิจัยเชิงวิชาการ ส่วนใหญ่มีการนำเสนอที่มีรูปแบบตายตัว โดยมีหัวข้อสำคัญดังต่อไปนี้

- 2.1 บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วยเนื้อหาความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา คำถามการวิจัย กรอบความคิดของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย
- 2.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย
- 2.3 วิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ ระเบียบวิธีวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 2.5 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ
- 2.6 บรรณานุกรม
- 2.7 ภาคผนวก

รายงานวิจัยที่นำเสนอแบบเป็นทางการ จะใช้ศัพท์เทคนิคซึ่งเป็นที่เข้าใจในกลุ่มนักวิจัยมืออาชีพ หรือนักวิจัยที่ได้รับการฝึกอบรมจนสามารถทำวิจัยแบบนี้ได้ เช่น การกำหนดตัวแปรในการวิจัย การกำหนดประชากร การสุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น พอสรุปได้ว่า การเขียนรายงานปฏิบัติการในชั้นเรียนส่วนใหญ่ที่สำคัญแล้ว แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบคือรูปแบบการรายงานการวิจัยที่เป็นแบบไม่เป็นทางการ หรือเรียกว่ารายงานการวิจัยหน้าเดียว คือจะเป็นลักษณะของการ

เขียนรายงานสรุปการวิจัย ข้อเสนอที่ได้จากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เนื้อหาของรายงานมีความยาวประมาณ 3.5 หน้า รูปแบบที่สองคือ รูปแบบการเขียนรายงานการวิจัยแบบเป็นทางการ จะมีแบบลักษณะเดียวกันกับการเขียนรายงานเชิงวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย บทนำ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิเคราะห์ของข้อมูล การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล /อภิปรายผล /ข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม และภาคผนวก ทั้งนี้ เนื้อหาของรายงานก็จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการสรุปผลวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะมีความยาวกว่ารายงานแบบไม่เป็นทางการ กล่าวโดยสรุป การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ทำเพื่อแก้ปัญหา และหาแนวทางช่วยเหลือนักเรียน จากสภาพจริงในห้องเรียน ลักษณะของวิจัยในชั้นเรียนนั้น มีทั้งการวิจัยลักษณะไม่เป็นทางการหรือที่เรียกกันติดปากว่าการวิจัยหน้าเดียว และการวิจัยแบบเป็นทางการซึ่งจะมีรูปแบบที่ตายตัว

การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

1. ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

กรมวิชาการ (2542, หน้า 12; อ้างถึงใน พรทิวา ยืนยง, 2553, หน้า 60) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นรูปแบบของการศึกษาค้นคว้า แบบส่งผลสะท้อนตนเองเป็นหมู่คณะ ของกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ในสถานการณ์ทางสังคม เพื่อต้องการที่จะพัฒนาหาลักษณะที่ชอบธรรม และความชอบด้วยเหตุผล ของวิธีปฏิบัติงานเพื่อให้ได้รูปแบบ หรือแนวทางไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานนั้น ขณะเดียวกันนั้น ก็เป็นการพัฒนาความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนั้นๆ ให้สอดคล้องกับภาวะของสังคม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง

พรทิวา ยืนยง (2553, หน้า 60) สรุปไว้ว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการปฏิบัติอย่างมีระบบ ของผู้วิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติการดำเนินการ จะต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในวงรอบต่อไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุปการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หมายถึง กระบวนการวิจัยที่ ปฏิบัติการตามขั้นตอนประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การลงมือปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล การปฏิบัติการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปปรับปรุงในวงรอบต่อไป

2. ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

องอาจ นัยพัฒน์ (2554, หน้า 290–292) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการไว้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับทางด้านปฏิบัติการ (practical problem) เป็นผู้ปฏิบัติการระดับจุลภาค (Micro Level) มักประสบขณะปฏิบัติงานประจำ หรือปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในวิถีการทำงานแต่ละวันมากกว่าการเกี่ยวข้องกับปัญหา ทางด้านทฤษฎี ซึ่งได้รับการนิยามหรือกล่าวถึงโดยนักวิจัยบริสุทธิ์ ในสาขาวิชาความรู้ใดๆ โดยเฉพาะ
2. มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัย ในการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการทุกขั้นตอน จะต้องอยู่ภายใต้บรรยากาศการมีส่วนร่วม การร่วมมือร่วมใจ การเชื่อถือและไว้วางใจ การเป็นมิตรรวมทั้งความเป็นอิสระและความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น
3. มีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อการทำความเข้าใจ (Understanding) ต่อสภาพปัญหาที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และกระจ่างชัดภายใต้กระบวนการใคร่ครวญตรวจสอบ ในลักษณะสะท้อนกลับผลของยุทธวิธีการปฏิบัติ ที่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการได้ลงมือกระทำลงไปอย่างวิพากษ์วิจารณ์ อันนำไปสู่การได้แนวทางปฏิบัติสำหรับใช้แก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทแวดล้อมมากยิ่งขึ้น สำหรับการดำเนินงานในลำดับต่อไป นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงาน รวมทั้งสถานการณ์เงื่อนไขต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานมากกว่าการมีจุดมุ่งหมายเพื่อสรรค์สร้างองค์ความรู้เชิงวิชาการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นเฉพาะ
4. มุ่งเน้นการตีความหมายเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ของปัญหาที่เกิดขึ้น ตามความคิดเห็นหรือทัศนะของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์หรือสภาวะการณ์ของปัญหาดังกล่าวมากกว่า การอาศัยแนวคิดทฤษฎีกฎหรือหลักการของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ
5. มักนิยมใช้การผสมผสานวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีแนวโน้มเป็นการวิจัยคุณภาพมากกว่าการวิจัยเชิงปริมาณ
6. เสนอผลของการวิจัยในรูปแบบที่ง่ายต่อการเข้าใจ เลือกใช้ถ้อยคำสำนวนในระดับเดียวกับผู้ปฏิบัติงาน หลีกเลี่ยงคำศัพท์เฉพาะในสาขาวิชา (technical term) และภาษาที่มีสาระค่อนข้างเป็นนามธรรม เพื่อให้ง่ายต่อการติดตามทำความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน

7. ผ่อนคลายเข้มงวดเกี่ยวกับวิธีการศึกษาวิจัย โดยทั่วไปในการดำเนินงาน วิจัยเชิงปฏิบัติการ มักไม่ยึดติดอยู่ภายใต้กรอบการจัดกระทำทางการทดลอง และการควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนอย่างเคร่งครัดแบบตายตัว ด้วยแบบวิจัยเชิงทดลอง หรือวิธีการควบคุมทางสถิติ

8. ไม่เน้นสรุปอ้างอิงข้อสรุปผลของการวิจัย ซ้ำมไปยังต่างบริบท การสรุป อ้างอิงผลการวิจัย หรือการขยายข้อสรุปผลของการวิจัยให้ครอบคลุมไปยังสถานที่ หรือบริบทอื่นๆ แตกต่างไปจากทำบริบทที่ทำการวิจัยจริงในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

9. สร้างดุลยภาพและความเสมอภาคระหว่างทัศนะของ “คนในและคนนอก” นักวิจัยเชิงปฏิบัติการทั้งที่เป็นบุคคลภายในและบุคคลภายนอกจะต้องปรับบทบาทของตนเอง ให้มีดุลยภาพทางแนวความคิดความเชื่อและการปฏิบัติอยู่เสมอ ในแต่ละสถานการณ์ นอกจากนี้จะต้องสร้างความเสมอภาคทางความคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรดำเนินการกิจกรรมการวิจัย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดหรือความสับสนระหว่างบทบาทเหล่านั้นในขณะปฏิบัติงานวิจัย

สุวิมล ว่องวาณิช (2554, หน้า 24-25) กล่าวถึงความจำเป็นและความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ไว้ดังนี้

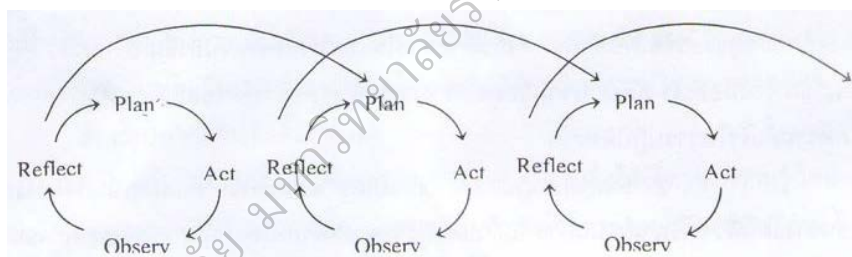
1. ให้โอกาสครูในการสร้างองค์ความรู้ ทักษะในการทำวิจัย การประยุกต์ใช้ การตระหนักถึงทางเลือกที่เป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนให้ดีขึ้น
2. เป็นการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากการเปลี่ยนแปลงหรือสะท้อนผลของการทำงาน
3. เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติโดยตรง เนื่องจากพัฒนาตนเองด้วยวิชาชีพ
4. ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงผ่านกระบวนการวิจัยในที่ทำงาน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อองค์กร เนื่องจากนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติและการแก้ปัญหา
5. เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติ ในการวิจัย ทำให้กระบวนการวิจัยมีความเป็นประชาธิปไตย ทำให้เกิดการยอมรับในความรู้ของผู้ปฏิบัติ
6. ช่วยตรวจสอบวิธีการทำงานของครูที่มีประสิทธิภาพ
7. ทำให้ครูเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ นี้มุ่งที่จะวิจัยเพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงาน การวิจัยจะทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้วิจัยและมีความต้องการแก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนา งานหรือองค์การที่ตัวเองปฏิบัติหน้าที่อยู่ ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

นักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงกระบวนการปฏิบัติการไว้ดังนี้

สุวิมล ว่องวานิช (2554, หน้า 13) กล่าวว่า ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีกระบวนการทำงานที่เป็นวงจรการวิจัยแบบขดลวดมี 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนหลังจากการวิเคราะห์ และกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข (Plan) การปฏิบัติการตามแผนที่กำหนด (Act) การสังเกตผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน (Observe) และการสะท้อนผลหลังจากการปฏิบัติงาน ให้ผู้ที่มีส่วนร่วมได้วิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานต่อไป (Reflect) วงจรการปฏิบัติการนี้เรียกย่อๆ ว่า PAOR

ภาพประกอบ 4 วงจรวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ที่มา : สุวิมล ว่องวานิช (2545, หน้า 13)

ประวีต เอรารวรรณ์ (2545, หน้า 6; อ้างถึงใน พรทิศา ยีนยง, 2553, หน้า 64) กล่าวว่า องค์ประกอบสำคัญของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ประกอบด้วย จุดสำคัญ 4 จุดคือ

1. การวางแผน (Planning) การพัฒนาวางแผนการปฏิบัติเพื่อปรับปรุงสิ่งที่ปัญหา ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่มีโครงสร้างและแนวทาง การวางแผนต้องมีความหมายยืดหยุ่น และต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่อาจจะส่งผลกระทบต่อแผนที่กำหนดไว้ได้
2. การปฏิบัติ (Action) ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางที่ได้กำหนดไว้อย่างละเอียด รอบคอบ และมีการควบคุมอย่างสมบูรณ์

3. การสังเกต (Observation) เป็นการบันทึกข้อมูลหลักฐาน หรือร่องรอยต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณเกี่ยวกับผลที่ได้จากการปฏิบัติ โดยอาจใช้วิธีการ วัตถุประสงค์ต่างๆ เข้ามาช่วย ซึ่งสารสนเทศจากการสังเกตนี้จะนำไปสู่การสะท้อน และปรับปรุงการปฏิบัติอย่างเข้าใจและถูกต้องทาง

4. การสะท้อนผล (Reflection) เป็นกระบวนการทบทวนการปฏิบัติ จัดการบันทึกที่ได้จากการสังเกต ว่าได้ผลเป็นอย่างไร มีปัญหาหรือข้อขัดแย้งอย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานการวางแผนในรอบต่อไป ซึ่งมีการเคลื่อนไหวลักษณะ “เกลียวสว่าน” ไปในจุดทั้ง 4 จุดไม่อยู่นิ่งและไม่จบลงด้วยตัวมันเอง

สมบัติ บุญประคม (2545, หน้า 35-39; อ้างถึงใน อภิสิทธิ์ ศิริพันธ์, 2558, หน้า) ได้กล่าวถึงกระบวนการ ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วัฏจักรนี้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนา และปรับปรุงสภาพการเรียน การสอนจริงในโรงเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน (Planning) เริ่มต้นจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจ และวิเคราะห์ปัญหาที่สำคัญ เพื่อนำมาแก้ไข ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น สำรวจข้อมูลในลักษณะรูปก้างปลา (Fish Bone) สำรวจพฤติกรรมของผู้เรียนการสังเกต ของครู ข้อมูลจากการประเมินของผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น ในขั้นนี้อาจจะต้องขอความร่วมมือ จากผู้อื่น หรือผู้ช่วยวิจัยเพื่อกำหนดหัวข้อที่จะดำเนินงานวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ปรึกษาหารือว่าจะใช้เครื่องมืออะไร เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างไร วิเคราะห์อย่างไร ใช้สถิติแบบใด จนเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติต่อไป

2. ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action) เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรม ในขั้นวางแผน ที่วางไว้มาดำเนินการ ในขั้นนี้ครูผู้วิจัยจะต้องพบปัญหาในการวิจัยมากมาย แผนที่วางไว้จะต้องกำหนดให้สามารถยืดหยุ่นได้ เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสม โดยกำหนดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในห้องเรียน

3. ขั้นสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นซึ่งสังเกตกระบวนการปฏิบัติการ (The Action of Process) และผลของการ ปฏิบัติการ (The Effect of Action) พร้อมทั้งจดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวัง การสังเกตนี้ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ ทั้งโดยการ เห็นด้วยตาและการฟัง และใช้เครื่องมืออาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลข แบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงสิ่งเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในขณะที่ดำเนินการวิจัย ควบคู่ไป

กับการสังเกตผลของการปฏิบัติ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธี ครูผู้ทำวิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมพิจารณาข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิด เพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. **ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) ขั้นสุดท้ายของการวิจัย**
 ปฏิบัติการ คือ การตรวจสอบกระบวนการปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการ ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆ ตามสภาพแวดล้อมโรงเรียนหรือกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการถกอภิปรายปัญหาการประเมินโดยกลุ่มให้ได้ แนวทางการพัฒนาขั้นตอนดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลที่จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงและการวางแผนการปฏิบัติต่อไป

องอาจ นัยวัฒน์ (2551, หน้า 301, อ้างอิงจาก เคมมิส และ เมคแทค การ์ท, 1988, หน้า 11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนหลักของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจำแนกออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก คือ

1. **การวางแผน (Planning)** เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาจคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ประกอบกับการระลึกถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ตามประสบการณ์ทางตรงและทางอ้อมของผู้วางแผน ภายใต้การตระหนักและไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนและขัดขวางความสำเร็จ การแก้ปัญหา รวมทั้งสภาวะการณ์อันเป็นเงื่อนไขอื่นๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อสามารถปรับเปลี่ยนให้เข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามเงื่อนไขหรือยากต่อการควบคุมให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาได้ กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่งเป็นอย่างดี และเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบททางด้านสังคมวัฒนธรรม การเมืองและอื่นๆ ที่เป็นอยู่ในสภาวะการณ์เวลานั้น

2. **การปฏิบัติการ (Action)** เป็นการลงมือดำเนินงาน ตามแผนที่กำหนดไว้อย่างระมัดระวัง และควบคุมการปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้ มีโอกาสเกิดความพลิกผัน หรือเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไข และข้อจำกัดในสภาวะการณ์เวลานั้น ด้วยเหตุนี้แผนการปฏิบัติการที่ดี จะต้องมีลักษณะเป็นเพียงแผนทดลองหรือแผนชั่วคราว ซึ่งเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติการ สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเงื่อนไข ปัจจัยที่เป็นอยู่ใน

ขณะนั้น ดังที่กล่าวมาแล้ว การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนินการต่อเนื่องเป็นพลวัต ภายใต้การใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ สิ่งใดควรกระทำตามแผนที่วางไว้ สิ่งใดควรปรับเปลี่ยนให้เข้ากับปัจจัยเงื่อนไขนั้นแล้ว จึงดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไป ผู้ปฏิบัติการอาจใช้ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจ เกี่ยวกับการกระทำของตนได้บางส่วน แต่ประสบการณ์เหล่านั้นก็เป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้นก็ได้

3. การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ที่ได้ลงมือกระทำลงไป (ทั้งที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจ) รวมทั้งสังเกตการณ์ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยที่ขัดขวางการดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพหรือลักษณะเป็นอย่างไร การสังเกตที่ดีจะต้องมีการวางแผนไว้ก่อนล่วงหน้าอย่างคร่าวๆ โดยจะต้องมีขอบเขตไม่แคบ หรือจำกัดเกินไป เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับการสะท้อนกลับกระบวนการ และผลการปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นตามมา นอกจากนี้จะต้องตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มองเห็นได้ด้วยตา และสัมผัสได้ด้วยกายหรือใจและจะต้องมีความยืดหยุ่นต่อการเก็บรายละเอียดของสรรพสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ในหลายแง่มุม และหลายรูปแบบ ดังนั้น นักวิจัยเชิงปฏิบัติการจะต้องมีความพร้อมตลอดเวลา ในการสังเกตการณ์การเปลี่ยนแปลงสรรพสิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและไม่เกิดขึ้นตามแผนที่วางไว้

4. การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการทวนระลึกถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้ จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการ และผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยที่สนับสนุน และปัจจัยการขัดขวางการพัฒนา รวมทั้งประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ กลยุทธ์ประการหนึ่งที่ช่วยให้กระบวนการสะท้อนกลับเกิดขึ้นอย่างได้ผล ได้แก่ การอภิปรายซักถามในลักษณะวิพากษ์วิจารณ์หรือประเมินผลการปฏิบัติงานระหว่างบุคคลที่มีส่วนร่วมในการวิจัย ภายใต้การยึดมั่นเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลัก การสะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มดังกล่าวนี้ จะนำไปสู่การรื้อถอน (deconstruction) แนวคิดความเชื่อ และการปฏิบัติงานอย่างเดิม หรือปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมเปลี่ยนไป เป็นการปฏิบัติการตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการทบทวน และปรับปรุง วางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือเก็ลียวต่อไป

กล่าวโดยสรุปว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เป็นการวิจัยที่ปฏิบัติคนเดียว หรือหลายคนก็ได้ เป็นการวิจัยที่ปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ มีการนิเทศติดตาม ปรับปรุง อยู่เสมอ ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) และขั้นที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) ตามแนวคิดของ Kemmis และ McTaggart (อ้างถึงใน องอาจ นัยพัฒน์, 2554, หน้า 343 - 344)

บริบทของโรงเรียนบ้านดีวราชราษฎร์อุทิศ

1. ข้อมูลทั่วไป

โรงเรียนบ้านดีวราชราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุกดาหาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลพังแดง อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เปิดทำการสอนครั้งแรก เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2523 ที่ศาลาวัดน้อยป่าหวาย มีนักเรียนทั้งหมด 48 คน ชาย 31 คน หญิง 17 คน มีครู 1 คน คือนายกิตติศักดิ์ รักษาพล รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่และในวันที่ 25 มิถุนายน 2523 ได้ผู้ช่วยครู 1 คน คือนายไชยงค์ มารศรี ได้เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 ต่อมาเมื่อวันที่ 5 เมษายน 2524 ได้ย้ายโรงเรียนออกจากศาลาวัดน้อยป่าหวายมาปลูกสร้างเป็นโรงเรียนชั่วคราว ในที่ดินของชาวบ้านดีว ที่ได้บริจาค จำนวน 4 ไร่

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนมีจำนวนทั้งสิ้น 6 คน ดังนี้

1. นายกิตติศักดิ์ รักษาพล ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2523-2537
2. นายทวีศักดิ์ นิกรพิทยา ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2537-2541
3. นายศุภศิษฐ์ อีทรวินเศษ ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2541-2542
4. นายเจียงนิพนธ์ ปิ่นเมือง ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2542-2555
5. นายชาญศิลป์ ส่งเสริม ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2555-2557
6. นายโมช แก่นงาม ดำรงตำแหน่ง ปี พ.ศ. 2558-ปัจจุบัน

ผลการทดสอบระดับชาติ (Ordinary National Educational Test) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2558 ใน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลักซึ่งมีค่าเฉลี่ย ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่การศึกษา และค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ การทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการทำวิจัยในชั้นเรียนพัฒนาและแก้ไขปัญหาการเรียนรู้อให้กับผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ปัจจุบัน

โรงเรียนบ้านดีวราชภูรุทิศ มีจำนวนนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาในปีการศึกษา 2558 ดังตารางต่อไปนี้ (รายงานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนบ้านดีวราชภูรุทิศ, 2558, หน้า 81)

ตาราง 1 ข้อมูลนักเรียน แยกจำนวนห้องเรียน และเพศ

ชั้นเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
อนุบาล 1	1	6	6	12
อนุบาล 2	1	9	4	13
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	5	10	15
ประถมศึกษาปีที่ 2	1	8	7	15
ประถมศึกษาปีที่ 3	1	1	1	2
ประถมศึกษาปีที่ 4	1	4	10	14
ประถมศึกษาปีที่ 5	1	5	7	12
ประถมศึกษาปีที่ 6	1	2	1	3
รวมทั้งสิ้น	8	41	46	87

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา, 2559, หน้า 10

ตาราง 2 ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านดีวราชภูรุทิศ แยกตามวุฒิการศึกษา ดังนี้

ตำแหน่ง	จำนวน			ระดับการศึกษา		
	ชาย	หญิง	รวม	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	ปริญญาโท
ผู้อำนวยการโรงเรียน	1	-	1	-		1
ข้าราชการครู	-	4	4	2	1	1
ครูอัตราจ้าง	-	1	1	1	-	-
บุคลากรทาง วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์	-	1	1	1	-	-
เจ้าหน้าที่ธุรการ	-	1	1	1	-	-
รวมทั้งสิ้น	1	7	8	5	1	2

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา, 2559, หน้า 10

ตารางที่ 3 ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านดิวราษฎร์อุทิศ
แยกตามวุฒิการศึกษาและหน้าที่รับผิดชอบ ดังนี้

ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	วุฒิการศึกษา	หน้าที่รับผิดชอบ
นายโมช แก่นงาม	ผู้อำนวยการโรงเรียน	การบริหารการศึกษา	บริหารโรงเรียน
นางณัฐพร แสงฤทธิ์	ครูชำนาญการพิเศษ	ป.บัณฑิตการบริหาร การศึกษา	อนุบาล 1-2
นางวนิดา สารีกุล	ครูชำนาญการ	คบ.การประถมศึกษา	ป.1
นางสาวสุภาวิตา ไชยบัน	ครู คศ.1	คบ.คณิตศาสตร์	ป.2-3
นางสาวจินตนา ปราพรหม	บุคลากรวิทย์ฯ- คณิตฯ	คบ.การประถมศึกษา	ป.4
นางรุ่งทิภา สายราม	ครู คศ.1	คบ.ภาษาไทย	ป.5
นางภััสสร เชื้อคำฮัด	ครูอัตราจ้าง	คบ.วิทยาศาสตร์	ป.6

ที่มา : แผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา, 2559, หน้า 10

2. สภาพภูมิศาสตร์

ปัจจุบันโรงเรียนบ้านดิวราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษามุกดาหาร มีพื้นที่ทั้งหมด 4 ไร่ มีอาคารเรียน 3 หลัง 10 ห้องเรียน อาคาร
เอนกประสงค์ 1 หลัง ส้วมนอกอาคาร 3 หลัง 12 ที่ บ้านพักภารโรงแบบกันดาร 1 หลัง
โรงครัว 1 หลัง บ่อ เลี้ยงปลา 1 บ่อ โรงเรียนบ้านดิวราษฎร์อุทิศ ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านดิว หมู่ที่ 3
ตำบลพังแดง อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นหมู่บ้านเล็กๆ ห่างจากตัวจังหวัด
76 กิโลเมตร อยู่ในเขตอำเภอดงหลวง ตั้งอยู่ห่างจากตัวอำเภอ 25 กิโลเมตร ใช้ภาษาไทยได้
เป็นหลัก มีอาณาเขตติดต่อกับ จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร นครพนม โดยจังหวัดมุกดาหาร
เป็นจังหวัดชายแดน ติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแม่น้ำโขง
เป็นเส้นกั้นพรมแดนทางทิศตะวันออก อยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นจังหวัดที่ 73
ของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพมหานคร 642 กิโลเมตร สภาพชุมชนรอบบริเวณ
โรงเรียน มีลักษณะเป็นภูเขาล้อมรอบ การคมนาคมไม่สะดวก ในชุมชนมีประชากร
ประมาณ ๕๒๐ คน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา มีห้วยบางทรายไหลผ่านตลอดปี อาชีพ
หลักของชุมชนคือ ทำไร่ ทำนา ทำสวน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี /
ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปคือ ยี่ตือประเพณีตามช่วงเทศกาล

ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ป.6 ฐานะทางเศรษฐกิจรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัว ต่อปี 2,500 บาท จำนวนคนเฉลี่ยต่อครอบครัว 4 คน หมู่บ้านตัวมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านใกล้เคียง ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับภูเขา
ทิศใต้	ติดกับบ้านฝั่งแดง ต.พังแดง
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านนาหลัก ต.พังแดง
ทิศตะวันตก	ติดกับภูเขา

3 วิธีการบริหารจัดการ

โรงเรียนบ้านดีวราชราษฎร์อุทิศ แบ่งโครงสร้างการบริหารงานเป็น 4 ฝ่ายได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีการร่วมกันระดมความคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติของบุคลากรทุกระดับและทุกฝ่าย ยึดการบริหารงานตามระบบวงจรการทำงานแบบ PDCA ในทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินงาน มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การทำงานเป็นระยะๆ และรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ จุดเริ่มต้นสำคัญที่โรงเรียนใช้ดำเนินงาน คือ การสร้างความตระหนักและจิตสำนึก (Awareness) ที่ดีต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาแก่บุคลากรทุกคนทุกฝ่าย โดยกำหนดปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกลยุทธ์ มาตรการ วัตถุประสงค์การดำเนินงานไว้ ดังนี้

วิสัยทัศน์

โรงเรียนบ้านดีวราชราษฎร์อุทิศ มุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง แข็งแรง เคารพช่วยเหลือซึ่งกันและกันก้าวทันเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมน่าอยู่เป็นแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นและให้ชุมชนมีส่วนร่วม

พันธกิจ

- ส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์
- ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน
- ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนด้านกิจกรรมนันทนาการและความเป็นเลิศทางกีฬา

4. ปรับปรุงและพัฒนาสื่อนวัตกรรมทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และสามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการจัดทำสารสนเทศและการแสวงหาข้อมูล

5. ปรับปรุงและพัฒนาอาคารสถานที่ให้เหมาะสมต่อการเรียนรู้

6. บริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานให้ชุมชนมีส่วนร่วม

เป้าหมาย

1. ผู้เรียนมีคุณธรรม คุณภาพ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ บริการข่าวสารข้อมูลแก่ชุมชน
3. โรงเรียน ชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน

อัตลักษณ์ของสถานศึกษา

เรียบง่าย ไหว้สวย

เรียบง่าย หมายถึง มีความพอเพียง พอประมาณ เหมาะสมตามสภาพ
สิ่งแวดล้อม

ไหว้สวย หมายถึง การแสดงออกซึ่งความงดงามตามแบบอย่างประเพณี
ไทยในการทักทาย แสดงความอ่อนน้อม เคารพและให้เกียรติผู้อื่น

(ที่มา : รายงานประจำปีของสถานศึกษาปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านดิวราษฎร์อุทิศ)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาครูในการทำวิจัย
ในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านดิวราษฎร์อุทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
มุกดาหาร

1. งานวิจัยในประเทศ

ชัยโย โทชุมพล (2553, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยการพัฒนาศักยภาพ
การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านหนองผือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาด้านการวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูมีปัญหาการ
วิจัยในชั้นเรียนด้านต่างๆ อยู่ในระดับมาก กล่าวคือครูผู้สอนในโรงเรียนบ้านหนองผือ
ส่วนมากผ่านการอบรมเรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน และ เคยทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่บ้าง

แต่เป็นลักษณะการวิจัยหน้าเดียวหรือ 5- 10 หน้า ส่วนปัญหา ในการทำวิจัยในชั้นเรียนครู ส่วนมาก ประสบปัญหา คือการทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นเรื่องยุ่งยากไม่มีเวลาทำ เนื่องจาก ต้องรับผิดชอบในโรงเรียนหลายอย่าง และยังขาดความมั่นใจในการทำวิจัย ในชั้นเรียนด้าน ความต้องการ พบว่า ครูส่วนมากตระหนักและเห็นความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียน โดยต้องการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาตนเองในด้านวิจัย และต้องการทำ วิจัย 5 บทหรือรูปแบบอย่างเป็นทางการ

2. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน ต้องการ อบรมเชิงปฏิบัติการ รับการนิเทศ ตัวอย่างงาน วิจัยต้องการเอกสาร ตำรา สำหรับศึกษา ค้นคว้า

3. การพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน ดำเนินการอบรม เชิงปฏิบัติการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง และใช้การนิเทศติดตาม

4. ผลการดำเนินการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน เมื่อดำเนินการเสร็จสิ้นลง สรุปได้ว่า ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 8 คน มีความตระหนักและเห็น ความสำคัญของการวิจัย เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนได้จนประสบผลสำเร็จ มีผลงานวิจัยในชั้นเรียนที่เป็น ทางการซึ่งพบว่าทุกคนที่ทำงานวิจัย จะเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการและทำวิจัยคนเดียว เครื่องมือที่ใช้มากที่สุด คือ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบนิเทศ และแบบสัมภาษณ์ ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 41 -60 วัน สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้มากที่สุด คือ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ การเขียนรายงานที่นิยมมากที่สุด คือ แบบเป็นทางการ ผลงานวิจัยในชั้นเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ส่วนการเผยแพร่งานวิจัยจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม บทคัดย่อ มีการเผยแพร่ภายในโรงเรียน เผยแพร่ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และศูนย์เครือข่ายการศึกษาที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สกลนคร เขต 2

วชิราวุธ โธชาวี (2553, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาครูในการทำวิจัย ในโรงเรียนของครูโรงเรียนบ้านคำลอดพื้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านคำลอดพื้น มีความคิดเห็น เกี่ยวกับสภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะการทำวิจัยในชั้น เรียนแบบเป็นทางการ 5 บท ซึ่งครูให้ความสนใจอยากจะทำ แต่ครูไม่เคยได้รับการอบรม พัฒนามาก่อน ทำให้ขาดความมั่นใจ ด้านปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า ครูโรงเรียน

บ้านคำลอดพื้น มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ส่งผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย รวมทั้งการนิเทศติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยฝ่าย บริหารของโรงเรียนน้อย ด้านความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ครูโรงเรียนบ้านคำลอดพื้น มีความต้องการในการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความต้องการให้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการในการทำวิจัยในชั้นเรียน (วิจัยแบบเป็นทางการ 5 บท) โดยวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ ในการทำวิจัยในชั้นเรียนมาอบรมให้ความรู้ และต้องการให้มีนิเทศติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยบริหารของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ แนวทางการพัฒนาครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านคำลอดพื้นคือ

- 1) ให้ครู ซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยได้รับการอบรมเชิงปฏิบัติการในการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ 5 บท โดยมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน มาให้การอบรม
- 2) ให้ครูผู้ร่วมวิจัยได้ลงมือปฏิบัติจริงในแต่ละขั้นตอน ของการวิจัยในชั้นเรียน ภายหลังจากอบรมสิ้นสุดลง และมีผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบผลงานการวิจัยในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- 3) ให้มีการนิเทศภายในโดยกลุ่มผู้นิเทศ เพื่อนิเทศติดตาม แนะนำ ช่วยเหลือครูซึ่งเป็นผู้ร่วมวิจัยในการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ผลการติดตาม และประเมินผล การใช้แนวทางการพัฒนาครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านคำลอดพื้น พบว่า เมื่อการดำเนินการพัฒนาครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมสิ้นสุดวงรอบ ผู้ร่วมวิจัยจำนวน 10 คน มีความรู้ ความเข้าใจ และมีความตระหนักในการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนได้ ครูมีผลงานการวิจัยในชั้นเรียนคนละ 1 เรื่อง รวมจำนวน 10 เรื่อง คุณภาพโดยรวมผลงานการวิจัยในชั้นเรียนของผู้ร่วมวิจัยทุกคนมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

ฐิติกานต์ พรหมเสนา (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลบ้านแก่ง อำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัย พบว่า

- 1) สภาพปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน 1.1) สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนครูผู้ดูแลเด็กไม่เคยทำการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาของนักเรียน ยังไม่มีความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน 1.2) ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนครูผู้ดูแลเด็ก ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ขาดการนิเทศติดตามการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) แนวทางพัฒนาครูผู้ดูแลเด็กด้านการทำวิจัย

ในชั้นเรียน ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 2 แนวทาง ประกอบด้วย 1) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ 2) การนิเทศติดตาม 3) ผลการพัฒนาครูผู้ดูแลเด็ก ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่า 3.1) ด้านความรู้ความเข้าใจก่อนการพัฒนาผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ในระดับค่อนข้างดี โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.25 คะแนน จากคะแนนเต็ม 30 คิดเป็นร้อยละ 54.17 หลังจากได้รับการพัฒนาร่วมผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.25 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 74.17 มีผลคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเท่ากับ 6.00 มีค่าร้อยละความก้าวหน้า 43.64 3.2) ด้านการเขียนเค้าโครงการทำวิจัยในชั้นเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับพอใช้ แต่มีเค้าโครงการวิจัยของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 2 รายอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจของผู้เทศ จึงนำไปพัฒนาเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 พบว่าผู้ร่วมวิจัยมีความสามารถในการเขียนเค้าโครงการทำวิจัยได้อย่างมีคุณภาพอยู่ในระดับดี 3.3) ด้านการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน พบว่าครูผู้ดูแลเด็กมีความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผล การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนในวงรอบที่ 1 โดยรวมมีคะแนนร้อยละ 61.00 อยู่ในระดับค่อนข้างดี และรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของผู้ร่วมวิจัย 1 เรื่องอยู่ในระดับดี และอีกจำนวน 1 เรื่องอยู่ในระดับค่อนข้างดี และรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของผู้ร่วมวิจัย จำนวน 2 เรื่องอยู่ในระดับพอใช้ ซึ่งยังไม่เป็นที่น่าพอใจของผู้เทศ จึงนำไปพัฒนาเพิ่มเติมในวงรอบที่ 2 พบว่าผู้ร่วมวิจัยสามารถเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.00 อยู่ในระดับดี รายงานการวิจัยในชั้นเรียนของผู้ร่วมวิจัยจำนวน 3 เรื่องอยู่ในระดับค่อนข้างดี รายงานการวิจัยในชั้นเรียนจำนวน 1 อยู่ในระดับดีมาก

เรวัตร์ สวัสดิ์ (2555, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัย พบว่า สภาพ ปัญหา คือ ครูมีการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตระหนักเห็นคุณค่าและความสำคัญในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน แต่มีเวลาน้อยเนื่องจากมีงานที่รับผิดชอบมาก เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การรายงานการวิจัยปฏิบัติการชั้นเรียนส่วนใหญ่มีรูปแบบไม่เป็นทางการ เอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมีน้อย ปัญหา คือ ครูส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนเกี่ยวกับ ความรู้ความเข้าใจ ในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนงบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนการวิจัย และความเชื่อมั่นในการปฏิบัติการให้ประสบผลสำเร็จมีน้อย

ความต้องการ คือ ครูมีความต้องการในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ครูต้องการให้ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการวิจัยเพิ่มขึ้น และต้องการผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา ในการวิจัย แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนา 3 แนวทางคือ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และการนิเทศภายใน ส่วนในวงรอบที่ 2 ใช้การนิเทศภายใน เพื่อติดตามผลการพัฒนา การให้คำแนะนำ ปรึกษา โดยกลุ่ม ผู้นิเทศ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนอุดมพัฒนศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 พบว่า กลุ่มผู้ร่วมวิจัย มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 48.50 เพิ่มเป็นร้อยละ 76.00 กลุ่มผู้ร่วมวิจัยสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้คนละ 1 เรื่อง รวม 10 เรื่อง คุณภาพของงานวิจัยอยู่ในระดับดี

ลำพูน บุญลี (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) แนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ติดตามผลการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งการดำเนินการประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) ขั้นการสะท้อนผล(Reflection) ดำเนินการ 2 วงรอบ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย กลุ่มผู้ร่วมวิจัย 6 คนและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 10 คน รวมทั้งสิ้น 16 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบทดสอบ แบบบันทึกการนิเทศ แบบประเมินรายงานการวิจัยในชั้นเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดย แจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอการวิจัยในรูปแบบตารางและพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 คือครูทำวิจัยในชั้นเรียนน้อย ไม่มีร่องรอยหลักฐานในการทำวิจัยในชั้นเรียน และการใช้สื่อนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน ส่วนปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 พบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ในขั้นตอนและกระบวนการ

ทำวิจัยในชั้นเรียน ครูเคยผ่านการอบรมมาแล้วเป็นเวลานาน จึงขาดทักษะ และความมั่นใจ ในการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดความรู้ ความเข้าใจการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน แบบเป็นทางการ แนวทางการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านห้วยกอก 1 ในวงรอบที่ 1 ใช้แนวทางการพัฒนาโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน วงรอบที่ 2 ใช้แนวทางการพัฒนาโดยการนิเทศแบบให้คำชี้แนะ ในขั้นตอนการสรุปผลและ รายงานผล และการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ผลการติดตามพัฒนาครูด้านการทำ วิจัยในชั้นเรียน พบว่า เมื่อการดำเนินการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนเสร็จสิ้นลง ผู้ร่วมวิจัย จำนวน 5 คน มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนและกระบวนการทำวิจัย ในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ร่วมวิจัยเกิดทักษะและมีความมั่นใจ สามารถ ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนได้ถูกต้องตามขั้นตอน และเขียนรายงานการวิจัยแบบเป็น ทางการได้คนละ 1 เรื่องครูมีผลงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับความ เหมาะสมมากที่สุด

กฤษณา ถาบุตร (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาครู กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการทำ วิจัยในชั้นเรียนพบว่า ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม ขาดความรู้ความเข้าใจ ความมั่นใจใน การทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ ขาดความ กระตือรือร้น จึงทำให้การทำวิจัยในชั้นเรียนค่อนข้างน้อย ปัญหาการทำวิจัยชั้นเรียน พบว่า มีภาระงานมาก ภาระการสอนมาก ไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการ และขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง แนวทางการพัฒนา ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านม่วงพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 วงรอบที่ 1 ประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศ ภายใน และวงรอบที่ 2 ประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนและ การนิเทศภายใน ผลการพัฒนา พบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การทำวิจัย ในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้นก่อนการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 40.60) หลังการอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 86.67) การเขียนรายงานการวิจัย ในชั้นเรียน ในวงรอบที่ 1 ผู้ร่วมวิจัยผ่านการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 11 คน ผู้ร่วม วิจัยต้องการพัฒนาในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการสร้างเครื่องมือ และการสรุปผล

หลังจากการนิเทศภายในผลการพัฒนางรอบที่ 2 ครูมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน โดยการรายงานการวิจัยมีความถูกต้องเหมาะสมอยู่ในระดับดี มีร้อยละความก้าวหน้าร้อยละ 24.00

สุตสวัสดิ์ จำวงศ์ลา (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านคำพิ์ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ ขาดความกระตือรือร้นจึงทำวิจัยในชั้นเรียนค่อนข้างน้อย ครูไม่ครบชั้นเรียนมีภาระงานมากเนื่องจากครู 1 คนสอน 2 ห้องเรียน ไม่มีเวลาที่จะทำวิจัยในชั้นเรียนแบบเต็มรูปแบบ หรือเป็นทางการและขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำ นิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ความต้องการพัฒนาศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียน พบว่าครูต้องการพัฒนาตนเองโดยให้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ให้ความรู้ ฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนให้มีการนิเทศอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถดำเนินการวิจัยในชั้นเรียน ได้แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการในชั้นเรียนและการนิเทศ ผลการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ปรากฏผลดังนี้ ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มมากขึ้นจากร้อยละ 55.83 ในวงรอบที่ 1 เพิ่มเป็นร้อยละ 81.66 ในวงรอบที่ 2 การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครู ในวงรอบที่ 1 มีผู้ร่วมวิจัยผ่านการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง 1 คน ผ่านเกณฑ์ระดับดีมาก จึงเป็น ผู้ร่วมนิเทศในวงรอบที่ 2 ผู้ร่วมวิจัยคนอื่นๆ ต้องการพัฒนาในส่วนที่เป็นการวิเคราะห์ ข้อมูล การสร้างเครื่องมือ และการสรุปผล จากการนิเทศผลการพัฒนางรอบที่ 2 ครูมีความสามารถในการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนมีความถูกต้องเหมาะสม อยู่ในระดับดี

ธีระวรรณ เฉลิวัฒน์ (2557, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่องการพัฒนาครู ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและ ปัญหาความต้องการ ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) หาแนวทางการพัฒนาครูในด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) พัฒนาครูด้านการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกต (Observation) ขั้นการสะท้อนผล

(Reflection) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบบันทึกการนิเทศ และแบบประเมินผลงานการวิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงข้อค้นพบที่สำคัญ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอการวิจัยในรูปแบบตารางและพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาและความต้องการของครูส่วนใหญ่ขาดความรู้ เกี่ยวกับกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน ไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน ไม่เข้าใจขั้นตอนการสร้างนวัตกรรม และการเลือกนวัตกรรมที่สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการ ขาดความมั่นใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนและขาดแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน ด้านความต้องการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านเหล่า พบว่าครูมีความต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ชัดเจน รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูล การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน นอกจากนี้ยังต้องการได้รับการนิเทศติดตามกำกับดูแลและยกย่องเชิดชูเกียรติ รวมทั้งการนำผลงานด้านการวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นทางการ แนวทางการพัฒนาครูใช้การอบรมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน และการนิเทศภายใน ผลการพัฒนาครูด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนบ้านเหล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร พบว่าผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนตามกระบวนการ 5 ขั้นตอนแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนได้ถูกต้องตามกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน และจากรายงานการวิจัยในชั้นเรียนของครูพบว่าสามารถนำกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พินยา ปราณี (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านนาคอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูไม่เข้าใจขั้นตอนในการทำวิจัยในชั้นเรียน ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนแต่ไม่มีการเขียนรายงานที่เป็นรูปแบบ ส่วนใหญ่รายงานการวิจัยในชั้นเรียนเป็นรายงานการวิจัยแบบไม่เป็นทางการ ปัญหาการดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนพบว่า ครูขาดความรู้ ความเข้าใจ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ขาดทักษะในการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรม ครูขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนเวลาที่ใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียนมีน้อย ครูมีภาระงานมาก และงบประมาณในการสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนไม่เพียงพอ ส่วนความต้องการพัฒนา

ศักยภาพในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูคือ ครูมีความต้องการให้มีการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน การเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน 5 บท มีการกระตุ้นให้ครูทุกคนปรับปรุงการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยในชั้นเรียน ตลอดจนการกำหนดนโยบายเพื่อสนับสนุนให้ครูมีการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างชัดเจน และมีการนิเทศ กำกับติดตาม และให้ความช่วยเหลือครู ในการทำวิจัยในชั้นเรียน แนวทางการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านนาคอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การมอบหมายงาน และการนิเทศภายใน ผลการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านนาคอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่าผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยที่เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน เพิ่มมากขึ้น จากร้อยละ 50.51 เพิ่มเป็นร้อยละ 94.86 มีความก้าวหน้าเฉลี่ยร้อยละ 50.51 ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วมวิจัยปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียนโดยกำหนดหัวข้อการวิจัย การเขียนเค้าโครงการวิจัย พร้อมลงมือปฏิบัติการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยและเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ได้คนละ 1 เรื่องรวม 13 เรื่องคุณภาพงานวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด

วลัยรัตน์ สุวรรณชัยรบ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน โรงเรียนของครูโรงเรียนบ้านอุนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขต นคร เขต 2 การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียน 2) หาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ติดตามผลจากการพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านอุนดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขต นคร เขต 2 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติ (Action) ขั้นการสังเกตการณ์ (Observation) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง แบบนิเทศภายใน แบบตรวจสอบผลงาน ค่าใช้สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาในการทำการวิจัยในชั้นเรียนโรงเรียนบ้านอุนดง ดังนี้ สภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนพบว่าครูส่วนใหญ่ยังรายงานการวิจัยในชั้นเรียนไม่เป็นทางการ ไม่เข้าใจขั้นตอนการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียน และไม่มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยอย่างกว้างขวาง ปัญหาการทำการ

วิจัยในชั้นเรียนพบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการทำวิจัย ในชั้นเรียน แนวทางในการพัฒนาครูคือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน ผลการพัฒนาครูพบว่า ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความเข้าใจ ด้านการทำวิจัยในชั้นเรียนหลังการ อบรมสูงกว่าก่อนการอบรม และจากการตรวจผลงานวิจัยในชั้นเรียนสามารถทำรายงาน การวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการได้เป็นอย่างดี

อภิสิทธิ์ ศิริพันธ์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านถ่อน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร การวิจัยในครั้งนี้เพื่อ 1) ศึกษา สภาพและปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) หาแนวทาง พัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ติดตามผลจาก การพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เครื่องมือที่ใช้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบสังเกต และแบบประเมิน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพและปัญหาในการทำการวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านถ่อน อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร บุคลากร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังไม่ได้ดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากยัง ไม่ได้ดำเนินการพัฒนาศักยภาพบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการทำการวิจัยในชั้นเรียน บุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดทักษะการทำวิจัย ในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถทำการวิจัยในชั้นเรียนได้ แนวทางพัฒนาศักยภาพทำการ การวิจัยในชั้นเรียนของบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กคือ อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและการนิเทศติดตามการพัฒนา ให้คำแนะนำ ปรัชญาช่วยเหลือเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำการวิจัยในชั้นเรียน ผลการพัฒนา ศักยภาพบุคลากรศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า บุคลากรศูนย์เด็กเล็กมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน 5 ขั้นตอน ประกอบไปด้วย สำรวจวิเคราะห์ปัญหา กำหนด วิธีการแก้ปัญหา พัฒนากิจกรรมหรือนวัตกรรม นำวิธีการหรือนวัตกรรมไปใช้และสรุปผล จากรายงานการวิจัยในชั้นเรียน ของบุคลากรสามารถแก้ไขปัญหาคัดประสพการณ์ การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

Heikkinen (2001, 237, Abstracts) ได้ทำการศึกษาเรื่องหลักและทฤษฎีพื้นฐานการวิจัยของครู ที่เป็นการเริ่มต้นพัฒนางานของครูในการทำวิจัยในชั้นเรียน ในเชิงลบบในรูปแบบที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนและการเป็นครูมืออาชีพ (Teachers' Professional) พบว่าการเรียนรู้ขององค์กรเป็นรูปแบบทั้งทางทฤษฎี และปฏิบัติ มีการพัฒนารูปแบบวิธีการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีการเก็บสะสมข้อมูลของครูเป็นแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) มีการตัดสินใจ และนำสิ่งพบเห็นของการวิจัยของครูที่พบทั้งทางที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์ที่จะทำการวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

Brown (2002, Abstracts) ได้ทำการศึกษาปรับปรุงวิธีการสอน โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการโดยเน้นศึกษาการรับรู้ของครู เกี่ยวกับอิทธิพลข้อวิจัยปฏิบัติที่มีต่อแนวความคิดในการปฏิบัติใช้ และการรับรู้ผลกระทบของความคิดดังกล่าว ต่อการปฏิบัติการสอน การศึกษาครั้งนี้เน้นการศึกษาการรับรู้ 4 ประเด็น ได้แก่ บทบาทของครู ความรู้ของครูเกี่ยวกับการสอน การปฏิบัติการสอน และผลสะท้อนต่อการปฏิบัติการสอน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์ การสังเกต ในห้องเรียน และจากผลงานของครู และนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า ครูมีการรับรู้ทั้งใน 4 ประเด็นเปลี่ยนแปลงไป การเข้าร่วมกลุ่มทุกขั้นตอนของการวิจัยปฏิบัติการ ทำให้ครูได้มีโครงสร้างในด้านวิชาการ สำหรับการนำไปใช้และการวิเคราะห์กระบวนการสอนและการเรียนรู้ ทั้งมีการกำหนดโครงสร้างดังกล่าวช่วยชี้แนะให้ครูได้รวบรวมข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลและการสะท้อนผลอย่างเป็นระบบ

McCoy (2003, A) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวแผนการปรับปรุงพัฒนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้กระบวนการ การวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียนมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่าผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องแนะนำกระบวนการ และส่งเสริมความร่วมมืออย่างจริงจังกับครู และผู้ปกครองในห้องเรียนให้มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู ที่ใช้การวิจัยในชั้นเรียนในการสอน ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้สำเร็จโดยง่าย มีความสมบูรณ์สามารถนำมาพัฒนานักเรียน ห้องเรียน โรงเรียน เขตการศึกษา การเรียนรู้ของชุมชนอย่างพร้อมๆ กันไป

Campbell (2005, p. 916-A) ได้ทำการศึกษาการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับครูแบบใหม่ โดยเน้นการให้ความช่วยเหลือครู ในการพัฒนาทักษะด้านการเป็นนักวิจัย ซึ่งเป็นทักษะที่จะช่วยให้ครูได้สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ในชั้นเรียนโดยผ่านการทางวิจัย ผลการวิจัยพบว่า เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย 8 คน มีความเห็นว่าควรมีการพัฒนาหลักทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเพื่อนำไปใช้ในการฝึกอบรมให้แก่ครูก่อนประจำการ และการพัฒนาหลักทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับหลักการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ด้านโครงสร้างเวลาเรียน ความรู้ในตัวครูเอง ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร และการสอน นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบด้วยว่า การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูสามารถช่วยให้ครูได้ทราบและเข้าใจเหตุการณ์ที่เป็นอยู่ของชั้นเรียนที่ตนเองรับผิดชอบ ช่วยให้พัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านวิชาชีพ

Mingguci (2002, p. 451-A) ได้ศึกษาการประเมินผลของโครงการวิจัยปฏิบัติการที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพของครู ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองระดับหลังมัธยมศึกษา จำนวน 8 คน ผู้ร่วมวิจัยที่ทำงานในโปรแกรมการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยชุมชนได้อาสาดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนวิชาการเขียนภาษาวิชาการเป็นเวลา 2 ภาคเรียนติดต่อกัน ผู้ศึกษาได้สำรวจว่าผู้บริหารการศึกษาสามารถส่งเสริมการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ด้านการศึกษา โดยการเข้าร่วมเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในครั้งนี้ได้อย่างไร และได้ศึกษาปัญหาที่ว่า การวิจัยปฏิบัติการหรือการวิจัยในชั้นเรียนของครู ซึ่งในนิยามง่ายๆ ว่าเป็น “การสืบเสาะที่ครูดำเนินการเพื่อให้เข้าใจและการปรับปรุงการปฏิบัติงานของตน” นั้น สามารถให้ประสบการณ์ในการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งผู้ร่วมวิจัยรับรู้ว่ามีคามหมายต่อการสอนของตนมากกว่าหรือไม่

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นเครื่องมือที่ครูใช้แก้ปัญหาผู้เรียนในชั้นเรียนที่รับผิดชอบ ครูมีการวางแผนการปฏิบัติ การสังเกตผล และการสะท้อนกลับ การวิจัยที่ใช้เวลาทำไม่มาก ทำอย่างรวดเร็ว แล้วนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าการวิจัยในชั้นเรียน เป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นสำหรับครู

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูหาแนวทางในการแก้ปัญหาผู้เรียนในชั้นเรียนที่ตนรับผิดชอบ ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของตนได้ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ

ในชั้นเรียนใช้เวลาไม่มาก ทำอย่างรวดเร็ว แล้วนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนของครู ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ครูแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ตรงประเด็น นอกจากนี้แล้วกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการยังเป็นการพัฒนาการทำงานของคุณครูให้เป็นระบบอีกด้วย ตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงจะเห็นได้ว่าการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนบ้านดีวราชูรอุทิศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร